

Mond egy egyházi

A

BIHARI REF. EGYHÁZMEGYE

NAGYVÁRADON

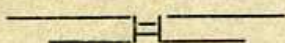
1912. ÉVI SZEPTEMBER HÓ 27-ÉN TARTOTT

KÖZGYÜLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE

KIADTA:

AZ EGYHÁZMEGYE

NAGYVÁRAD

NYOMATOTT LASZKY ÁRMIN KÖNYVNYOMDAJÁBAN

1912.

A

BIHARI REF. EGYHÁZMEGYE

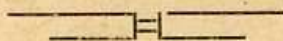
NAGYVÁRADON

**1912. ÉVI SZEPTEMBER HÓ 27-ÉN TARTOTT
KÖZGYÜLÉSÉNEK**

JEGYZŐKÖNYVE

KIADTA:

AZ EGYHÁZMEGYE

NAGYVÁRAD
NYOMATOTT LASZKY ÁRMIN KÖNYVNYOMDÁJÁBAN
1912.

A bihari református egyházmegye 1912. évi szeptember hó
27-ik napján Nagyváradon tartott őszi rendes közgyűlésének

JEGYZŐKÖNYVE.

Jelen voltak: Sulyok István esperes, Bary József
gondnok elnöklete mellett:

Szemess László, Csák Máté, Lévai Mihály, Surányi
Lajos, Major Gyula, Kiss Antal lelkészi; K. Nagy Sándor,
Kurovsky Ferenc, dr Szegedi Lajos, Tatár Zoltán, Te-
legdy József világi tanácsbírók; Csermák Béla, Holkó
József lelkészi, dr. Thury László, Lukács Ödön világi
jegyzők, dr. Thuri Kálmán e. m. ügyész, Eröss Károly,
Eszenyi Károly, Farkas Elek, Kajcsa Lajos tanító-képviselők.

Egyházak képviselőitében: Ártándról: Zsigmond Fe-
renc l., Molnár Lajos g., Bsztmártonból: Kiss Antal l.,
Dancsházi Lajos g., Biharról: Kállai Sándor l., Szabó
Lajos g., Biharkeresztesről: Szigeti Elek l., Gyenge Ká-
roly g., Biharpüspökiből: Bugyi Sándor l., Feltóti Dénes
g., Biharszentjánosról: Szemess László l., Doszlop Mihály
g., Bojtrói: Bán István l., P. Nagy Lajos g., Borsról:
Papp László l., Kabai Imre g., Csökmőről: Szabó Ber-
talan l., Tóth István g., Darvasról: Molnár Vince l.,
Barcsa Sándor g., Élesdről: Dávid Gyula l., Pusztai
András g., Fugyiról: Nagy Elek l., Erdődi Lajos g.,
Fugyivásárhelyről: Varga Gedeon l., Bélfenyéri János g.,
Furtáról: Csermák Béla l., H. Szabó Sándor g., Hegy-
közcsatárról: Szücs László l., G. Tóth Sándor g., Hegy-
közkovácsiból: Dávidovics József g.,
Hegyközpályiból: ifj. Nyeste István h. l., Szabó Mihály
g., Hegyközsáldobágyról: Bokross Benedek l., K. Kovács
Sándor g., Hegyközujlakról: Bugyi Mihály l., Petri János
g., Kismarjáról: Leelössy István l., Kun Lajos g., Kis-

szántóról: Babicsák József l., Kiss István g., Köröskis-
 jenőről: Horváth Sándor l., ifj. Lánczi Mihály g., Mező-
 telegdről: Gyenge János l., Telegdy József fg., Mező-
 telkiből: Debreczeni Márton g., Nagy-
 kakucsról: Nagy-
 kerekiből: Lévai Mihály l., Nagy Ferenc g., Nagyszántó-
 ról: Deák József l., Papp Márton g., Nagyváradról: Csák
 Máté l., Sulyok István l., Balog János g., Sinka László
 g., Nyüvedről: Zagyva Gyula l., Lovas Imre g., Örvénd-
 ről: Biró Ferenc l., Fülöp József g., Paptamásiból: Major
 Gyula l., Fehér Sándor g., Pelbárthidáról: Hokó József
 l., Dézsi Sándor g., Pósalakáról: Sipos János l., Hunyadi
 János g., Pusztajlakról: Doma Gyula l., Jakab Sándor
 g., Révről: Kulcsár Endre l., Juhász Sándor g., Siterről:
 Kelemen János g., Szalárdról: Surányi
 Lajos l., Szász János g., Toldról: Hadady István s. l.,
 Vas Lajos g., Váncsodról: Bethlendy Sándor l., Kiss P.
 Bálint g., Váradlessről: Konrád Géza l., Finta János g.,
 Zsákáról: Farkas Kálmán g., Jákó-
 hodosról: Szabó István l., Kendi Sándor g., Bartha Elek
 Körmendi József, Kinzsés Ilona, Remeczky Sára okleveles
 tanítók.

92. szám. Sulyok István esperes a következő imád-
 sággal és beszéddel a
 a gyülést megnyitja

Közgyülést megnyitó imádság. Kegye-
 lemnek örök Istene, szerető mennyei Atyánk!
 Mélységes alázattal s hálatelt szívvvel állunk
 meg Előtted, midőn Fiad vérén szerzett
 anyaszentegyházad ügyeinek intézésére ismét
 össze gyülekeztünk. Ajkainkon felhangzik a
 magasztaló könyörgés szava, amelylyel
 áldunk Tégedet, aki elfogyhatatlan jóságod
 és megváltozhatatlan kegyelmed fényes
 oszlopaival jársz előttünk és vezérelsz
 bennünket minden időben.

A véges időnek újra egy szakasza, egy
 évtized repül el felettünk. Nekünk, akiket
 a kezdet és vég, a bölcső és koporsó

határai közé vetettél óh Uram, a tűnő földi életnek hosszabb korszaka ez: csak a Te örök létedben olyan, mint egyetlen pillanat; mert „előtted ezer esztendő is csak annyi, mint a tegnapi nap, mely elmúlt és az éjszakának negyedrésze.”

A már-már lepergő évtized sötét ködéből fájó és édes emlékek borulnak e percben szivünkre. Azok közül, akikkel együtt vetettük kezünket az eke szarvára, — hányan térnek meg a porba, az ő atyáikhoz?! Óh bizony Uram! a Te szolgálidnak se adsz tartós erősséget és a Te szentjeid fején is ott ül a bűnnek átka . . . Minket kegyelmességed szárnyai védtek, takargattak s erőtlenségünkben erőd megdicsőítetted és a munkások megritkult sorát új apostolokkal pótolta. Térjen mindezért dicséret, dicsőség és tisztesség szent nevedre!

Atyánk és Istenünk! Sion falán őrállókul rendeltél bennünket s drága örökség megőrzését vetéd gondjainkba. Óh kicsoda merné kérkedve szemét magasba emelni, mikor tekinteted előtt semmi sincs elrejtve?!... Megvalljuk s nem tagadjuk el, hogy hiányt fogyasztás sok volt tetteinkben s e lélek készségét nem egyszer bénítá a tett gyöngegsége. Ha mégis úgy volna, hogy a viharvert falakon egy-egy omló követ megerősíthettünk, hogy ha jószándéku, becsületes munkánk itt-ott sikert mutat: szivünknek hálája egyedül csak Tied, a ki kegyelmeddel minket támogattál.

Szent lelked ereje szálljon reánk most is; világosítsa értelmünket, erősítse akaratunkat, éleszsze buzgóságukat, hogy kész szívvvel és lélekkel munkáljuk a Te országodnak dicsőségét. Amen.

*Nagytiszteletű s tekintetes Egyházmegyei
közgyűlés!*

Mindennekelőtt mély tisztelettel jelen-tem, hogy egyházmegyénk összes választott tisztviselőinek megbízatása a f. évi december hó 31-ik napján véget ér. A decennium ezen utolsó évében tartott utolsó közgyűlé-sünkön úgy a magam és elnöktársam, nagy-ságos egyházmegyei gondnok ur, valamint összes tisztviselő társaim nevében is hálás köszönetünk tolmácsolása mellett a meg-bízatást visszabocsátjuk azoknak kezébe, a kiktől ezt elfogadtuk.

Ez a lefolyt tíz esztendő magyar re-formátus egyházunk történetében talán a szokottnál is mozgalmasabb volt. A buda-pesti második zsinat által alkotott törvények nemcsak az egyházi közigazgatás és bírás-kodási ügyvitel tekintetében inaugurálták az eddigi gyakorlattól sokban eltérő és a haladó korszellem által megkövetelt intéz-kedéseket, de az egyházi adózás rendezése s ezzel kapcsolatban az adócsökkentési se-gély életbe léptetése, valamint a lelkeszi nyugdijintézet létesítésével új intézmények, új feladatokkal és köteleességekkel állottak elő. Az állami törvényhozás részéről pedig az 1907. XXVII. és az 1910. XLVI. t. cik-kek igényelték közvetlenebbül tanügyi és főként a tanítói kar anyagi helyzetének szempontjából az iskolafenntartó egyházak és a felsőbb egyházi hatóságok ténykedését.

Az új viszonylatok között talán több jó akarattal mint tehetséggel igyekeztünk a gondjainkra bízott nagy érdekeket úgy ér-vényesíteni, hogy Sionunk viharverte kő-falain az építgetésnek, egyházaink, iskoláink belső és külső fejlődésének ha szinte csekély nyomai észrevehetők. A multhoz képest ugyanis úgy a szellemi mint anyagi téren

nem a hanyatlás, hanem a fejlődés jelenségeivel találkozhatunk.

Távol áll tőlem, mintha e kijelentéssel hivatali ténykedésünket magam akarnám bíráló alá venni. Az objektív kritika nem a mi feladatunk, hanem az egyházmegye közönségéé. Ha a jogos és tárgyilagos bírálat úgy találja, hogy Isten kegyelmével itt vagy ott eredményt érni el sikerült az elismerés szavát hálás köszönettel fogadjuk. De nem fog bántani bennünket az a nyílt és őszinte szó sem, amely nem hallgatja el, hogy egy vagy más tekintetben a váradalom mértékén alól maradtunk, mert első sorban magunk érezzük a legjobb törekvésnek is szárnyait szegő közös emberi gyarlóság súlyát és a nagy apostollal, Pállal valljuk, hogy csak a cél felé futottunk, ha szinte ezt el nem érhattük is. S erre tekintettel becses elnézésüket kérjük és várjuk.

Részemről elengedhetetlen kötelességnek tekintem, hogy itt nyilvánosan is köszönetet mondjak egyhm. gondnok ur Önagyságának, a ki közismert nagy buzgóságával mindenkor oly készségesen támogatott; a tanácsbírói karnak és a tisztviselőknek, a kiknek gazdag tapasztalata és tudása minden körülmények között segítségemre, volt valamint lelkésztársaimnak, a tanítótestületnek és presbiteriumoknak, a honnan a sokoldalú érintkezés folyamán mindig csak jó indulatot és munkás segítő kezet nyertem.

Ezek után tisztelettel kérem a nagytiszt. és tekintetes közgyűlést, hogy bejelentett lemondásunkat elfogadni, jelen közgyűlésünkből az új választás elrendelése iránt intézkedni, a lelépő tisztviselői kart pedig addig, míg a választás alapján az új vezetők rendelkezésre állanak, az ügyek továbbvitelével megbízni méltóztassék.

Bár visszaélek szives türelmükkel, de

méltóztassék még megengedni, hogy tárgy-sorozatunk pár pontjához rövid észrevételt tessek.

Esperesi jelentésemben nem hallgathattam el, hogy egyes gyülekezetek még mindig nem fektetnek elég súlyt a vallásos iratok terjesztésére és legalább téli időben a felolvasások tartására. Magam is vallom, hogy az evangélium, Istennek hatalma a hívők üdvösségére. De a változott idő és viszonyokhoz képest ma már nyilván való, hogy a reánk bizott nagy misszió érdekében a templomi szószer magában véve nem elég, hanem az evangélium örökké drága és értékes kincseit más uton és más eszközök alkalmazásával is közelebb kell vinni a lelkekhez. E célra pedig alig lehetne valami más alkalmasabb az ifjúsági egyesületek megalakítása s ezekben is a hivek összejövetelén az egyházhoz való ragaszkodást, hitfelekezeti öntudatot ébren tartó felolvasások tartása és különösen a vallásos iratoknak a lehető legszélesebb körben való terjesztése. Sőt rajta kell lenni törhetetlen energiával, hogy a sajtóban rejlő kétségtelenül nagy hatalmat birtokunkba vehessük és hitfeleinket a hamisítatlan kálvinizmust és hazafiságot terjesztő nyomtatványokkal, lapokkal elláthassuk. Erre társadalmi különbség nélkül mindnyájunknak meg kellene hozni habozás és várakozás nélkül az anyagi áldozatot. S ha ezt a hatalmas anyagi erőt nem vihetjük is be a cél megvalósításába mint a róm. kath. egyház, de minden kétségen felüláll, hogy ha kiki megteszi kötelességét e részben és ami fölött annyi panasz hangzik el, — a protestáns sajtót megteremthetjük.

A mai társadalmi életet mondhatjuk, minden irányban nagy szociális kérdések uralják. Az egyes társadalmi osztályok a

nehéz megélhetési viszonyok között anyagi helyzetök javítására egyesülterővel töreksznek. A magyar kultúra megteremtésében és megtartásában századokon át a református egyház tanítói az első helyet foglalták el, sőt az elsők között vannak ideális lélekkel ma is, mikor nem egyszer azt látják és tapasztalják, hogy apostoli buzgóságok a magyar állam részéről mostohább elbánásban részesül mint azon kartársaiké, akik véletlenül az állam iskoláihoz jutottak. Indokolt és érthető, ha a méltánytalan eljárás keserű hangokat vált ki sorainkban és teljes erővel az egyenlő elbánást sürgetik. Nekünk ezt a jogos törekvést támogatni és célhoz juttatni egyenes kötelességünk s ezért előzetesen is kérem, hogy a tanítótestület ily irányu kérvényét pártolással méltóztassék az egyházkerülethez fölterjeszteni, mert megszivlelendő álláspont, hogy ha az állami és felekezeti tanítók munkája és kötelessége egyenlő, legyen egyenlő a jutalom is és egy testületben fizetési különbségek miatt kasztképződés ne történjék.

De a milyen jogosnak ítéljük a felekezeti tanítók anyagi helyzetük javítására irányuló törekvését, épen annyira indokoltnak kell tartani a lelkeszi kar hason természetű, évtizedes szorgalmát is. Egyházunk egyik nagy fiának, a dunántuli egyházkerületen tegnap elhangzott beszédéből jól esőleg vehetjük tudomásul, hogy ez a felszinen tartott kérdés immár nyugvó pontra jutott, amennyiben a magyar kormánynál a lelkeszi korpótlék elhatározott dolog. Hogy a lelkeszi fizetésnek ily alakban való rendezése az igényeket kielégítő és helyes-e? — ezuttal a fölött meditálni nem kívánok, egyet azonban kötelességszerűleg érzek, hogy távol minden politikától, hiszen most, midőn e teremben egyházunk ügyeivel fog-

lalkozunk, ennek számüzve kell lenni, — hogy nem volnék kálvinista pap, ha ennek a férfinak, a kinek kétségen kívül része van az ügynek kedvező rendezése körül és a ki az elfogulatlan ítélő szerint mindig szíven hordozta lelkészi karunk anyagi helyzetének javítását, elismerésemet és köszönetemet ne fejezzem ki, arra kérván közgyűlésünket, hogy adjon helyet ennek jegyzőkönyv e lapján is.

Ezzel a megjelenteket ismételtén és szívélyesen üdvözölve, közgyűlésünket megnyitottnak jelentem ki.

93. szám. Az egyházközségek képviselőit közgyűlésünk a bemutatott megbízó levelek alapján igazolta s a megjelenteket az elől kitett névsor szerint számba vette.

94. szám. Dr. Miskolczy Ferencz tanácsbíró, Szokolai Béla és Vadon Miklós lelkészek távolmaradásukat kimentik.

Közgyűlésünk nevezettek távolmaradását igazoltnak tekinti.

95. szám. Távolmaradását ki nem mentette Ács Endre nagykakucsi lelkész.

Közgyűlésünk az esperest felkéri, hogy a távolmaradt lelkésszel szemben a vonatkozó szabályzat rendelkezései szerint járjon el.

96. szám. Sulyok István esperes megnyitó beszédében a tisztikar lemondását bejelentvén,

közgyűlésünk a lemondó tisztikarnak, kiváltképen Sulyok István esperesnek és Bary József gondnoknak buzgó és áldásos munkálkodásukért hálás köszönetét, elismerését fejezte ki; háláját, elismerését jegyzőkönyvében megörökíti;

a lemondott esperes és egyházmegyei gondnok hat lelkészi s hat világi tanácsbíró, két lelkészi s két világi jegyző helyére a szavazást elrendeli; a presbiteriumokat utasítja, hogy szabályszerűen kiállított szavazataikat 1912. november 5-ig az esperesi hivatalba beküldjék;

a szavazatok felbontásával Sulyok István esperes és Bary József gondnok elnöklete alatt Csák Máté, Dr. Thury Kálmán és Lukács Ödön urakat megbizsa s felhatalmazza a szavazatbontó bizottságot, hogy szükség esetén újabb szavazást rendeljen el.

97. szám. Sulyok István esperes megnyitó beszéde kapcsán

közgyűlésünk elismeréssel emlékezik meg magyar református egyházunk nagy fiáról, gróf Tisza Istvánról, aki egyházaink egyetemes nagy érdekei mellett lelkészeink és tanítóink érdekeit is oly igen szíven viseli; az önzetlen nagy munkás iránt érzett mély háláját tisztelettel örökíti meg jegyzőkönyvében.

98. szám. A gyűlés folyamán tárgyalás alá kerülő kérvények átvizsgálásával Lévay Mihály elnöklete alatt Konrád Géza és Holkó József urak bizatnak meg.

99. szám. Olvastatott a 952 1911. sz. egyházkerületi határozat.

Az egyházmegye közgyűlése figyelmébe ajánlja az adócsökkentési segélyben részesülő egyháznak a konvent 202—1911. sz. a. hozott határozatát, mely szerint az adósegélyben részesülő egyházközségek a jövőben készitendő költségvetésekben új tételként az énekvezéri különjavadalmat is bevehetik, természetesen az 1907. évi XXXII. t.-c. 14. §-ának rendelkezései szerint és mérsékéig.

100. szám. Olvastatott az egyházkerület 27—1912. sz. határozata.

Közgyűlésünk felhívja az egyházmegyei lelkész és tanítótestületet, hogy minden a zsinat elé tartozó javaslataikat szervezeteiket 1913. év március hó 1-ig az esperesi hivatalba beterjesszék;

a beérkezendő munkálatok átvizsgálása, egyeztetése s egyházmegyénk állásfoglalására

vonatkozó javaslatnak kidolgozása céljából egyházmegyei zsinat előkészítő bizottságot alakít, amelynek tagjai lesznek: az esperes és gondnok elnöklete alatt a Nagyváradon lakó egyházmegyei tanácsbírák s jegyzők és a tanítótestület elnöke.

101. szám. Az egyházkerületi közgyűlés 39—1912. sz. határozata alapján

egyházmegyénk figyelmébe ajánlja az adósegélyben részesülő egyházközségeknek, hogy olyan esetekben, midőn az egyházi adó az 1908. évi XLI. t.-c. rendelkezései folytán behajthatatlanná válik jogukban áll az egyetemes adó alapból adandó segélyért, illetve a már adott segélyfelemlésért folyamodni.

102. szám. Az egyházkerületi közgyűlés 47—1912. sz. határozatában utasítja egyházmegyénket, hogy a stóla megváltás, rendezés, esetleg újabb s méltányosabb értékelés tárgyában 1912. évi tavaszi közgyűlésre véleményét terjessze be.

Közgyűlésünk felhívja az egyházmegyei lelkész és tanítótestületeket, hogy a stóla tárgyában véleményöket az esperesi hivatalba 1913. márc. 20-ig terjesszék be.

103. szám. Egyházkerületi közgyűlésünk 55—1912. sz. arról értesíti egyházmegyénket, hogy a díjlevelek bélyegmentességét a m. kir. pénzügyminiszter is elismerte.

Tudomásul szolgál.

104. szám. Egyházkerületi közgyűlésünk 58—1912. sz. alatt ajánlja egyházmegyénknek, hogy pénzkezelését a m. kir. postatakarékpénztár útján bonyolítsa le.

Közgyűlésünk az egyházkerületi határozatot az egyházmegye pénztárnokainak és az egyházközségeknek figyelmébe ajánlja.

105. szám. Egyházkerületi közgyűlésünk 113—1912. sz. határozatában kimondotta, hogy az újonnan építendő lelkészi lakások legalább is három tisztességes lakó, ezenkívül elő- és cselédszobából, egy hivatalos helyiségből, konyha, kamara és pincéből álljanak s a szükséges melléképületekkel elláttassanak.

Közgyűlésünk az egyházkerületi határozatot alkalmazkodás végett az egyházközségek figyelmébe ajánja.

106. szám. Az egyházkerületi közgyűlés 226—1912. sz. határozata alapján

közgyűlésünk figyelmébe ajánlja az egyházközségeknek, hogy amikor a tanítói javadalom az addigi természetbeni járandóságok helyett is készpénzben állapittatik meg, gondosan ügyeljenek arra, miszerint az átalakított díjlevelek értéke az előbbinél kevesebb ne legyen; a díjleveket úgy állapítsák meg, amint a tanítóknak előnyösebb; a fizetésnek egy részét, hacsak lehetséges, föld képezze; s igyekezzenek tanítóik részére megfelelő lakást természetben adni.

107. szám. Az egyházkerületi közgyűlés 227—1912. sz. alatt elvül kimondja, hogy a tanítói lakások fenntartassanak s a meglevő, ilyen célt szolgáló lakások sem a haszonélvező tanítóról, sem változás esetén az azon állomáson alkalmazott utódtól el ne vétessenek; viszont a lakással díjazott tanító lakását önjogulag el nem hagyhatja s lakbért nem igényelhet.

Az egyházkerületnek ezt a határozatát az egyházmegye szoros betartás végett az egyházközségeknek figyelmébe ajánlja.

108. szám. Egyházkerületi közgyűlésünk 229—1912. sz. határozatában felhívja az egyházmegyét, hogy a névre szóló díjleveleket állomásra szóló díjlevelekkel cseréljék fel.

Tudomásul szolgál.

109. szám. Az egyházkerületi közgyűlés megküldi 236—1911. sz. határozatát, amely szerint, — hogy az önhibájokon kívül szükségben levő tanító családok sorsán könnyítsen, — „Tanítók segélyező pénztára“ címen egy külön segélyező alapot létesített és ez alapon vonatkozó szabályzatát megállapította.

Egyházmegyei közgyűlésünk a humánus intézmény létesítését tudomásul veszi s tiz korona évi segélylyel a pártoló tagok sorába lép, utasítja a közigazgatási pénz-

tárost, hogy ez összeget a kerületi pénztárba minden év augusztus hó 1-ig beküldje;

felhivja az egyházközségeket, hogy pártoló tagokul jelentkezzenek;

a konfirmáció és évváró vizsga alkalmával e pénztár céljaira adományokat gyűjt-senek;

felhivja a tanítótestületeket, hogy e segélyező pénztár érdekében teljes erővel buzgólkodják; a gyűjtés eredménye minden év július hó 1-ső napjáig az egyhm. köz-igazgatási pénztárba szolgáltatandó be.

110. szám. 503—1912. egyházkerületi határozatból kifolyólag felhivja közgyűlésünk az egyházközségeket, hogy a 318—1911. sz. egyhker. határozatban kiadott mintától eltérő díjleveleket ki ne állítsanak s megerősítés végett fel ne terjesszenek.

111. szám. Sulyok István esperes beterjeszti „Esperesi Jelentését“ az egyházmegye 1911. évi valláserkölcsei és anyagi állapotáról.

Közgyűlésünk Sulyok István jelentését tudomásul veszi, jegyzőkönyvében közzé tenni rendeli; egyházaink és iskoláink fellett féltő gonddal őrködő, hatáskörében apostoli buzgósággal munkálkodó espere-sünknek pedig az egyházközségek valláserkölcsei és anyagi állapotának minden jelenségeit felölelő jelentésért köszönetet mond.

112. szám. Váncsodon a vasárnap délutáni istentisztelet a hivek közönyössége miatt nem tartható meg

közgyűlésünk ismételten utasítja a váncsodi egyházközség presbyteriumát, hogy a vasárnap délutáni istentisztelet megtartására a maga körében minden lehetőt tegyen s a templom látogatásban magok a presbyterek járjanak elől jó példával.

113. szám. Hétköznapi istentisztelet nincs Nyüveden közgyűlésünk utasítja a nyüvedi egyház presbyteriumát, hogy az egyházmegye

86—1909. sz. utasításának végrehajtásáról szigoruan gondoskodják.

114. szám. Miután a hétköznapi biblia magyarázatot nem tartották meg Mezőtelegden és Fugyiban

közgyűlésünk utasítja a mezőtelegdi lelkeszt, hogy legalább az adventi hetek egy-egy hétköznapján biblia magyarázatot tartson :

a fugyii lelkeszt pedig utasítja, hogy f. évi november 1-ig az esperesi hivatalnak jelentést tegyen, miért nem tett eleget az egyházmegye 148—1911. sz. határozatának, amelyben biblia magyarázat tartására köteleztetett.

115. szám. Miután a vallásos élet fokozására fugyii, köröskisjenői és nyüvedi egyházakban eddig semmisem történt,

közgyűlésünk utasítja a nevezett egyházak presbyteriumait, hogy a 150—1911. sz. egyhm. végzés végrehajtásán teljes buzgósággal munkálkodjanak.

116. szám. Az esperesi jelentésből kifolyólag

közgyűlésünk felhívja a mezőtelegdi lelkeszt, hogy a confirmálást az isk. év utolsó vasárnapján végezze.

117. szám. Egyházmegyénk területén az 1911. évben 91913 egyháztag élt urvacsorával ; kevesebb az előző évi számnál.

közgyűlésünk ismételten felhívja a lelkeszeket, tanítókat, presbytereket, hogy minden erejökkel oda hatni törekedjenek, hogy egyházunk felnőtt tagjai az urvacsorával minden alkalommal éljenek ; e tekintetben magok az egyházi tisztviselők s presbyterek járjanak elől jó példával.

118. szám. Csökmön a keresztelest 10 esetben, a házasság egyházi megkötését 10 egyén házasságkötésénél mellőzték,

közgyűlésünk, tekintettel a 153—1911. sz. határozatára, utasítja a csökmői egyház-község presbyteriumát, hogy 1912. novem-

ber 1-ig jelentse be az esperesi hivatalba, hogy az egyházi szertartás mellőzésének meggátlására minden egyes esetenél micsoda lépéseket tettek úgy a presbyterek, mint maga a lelkipásztor.

119. szám. Miután az 1911-ik év folyamán Nagyváradon ötvenen tértek ki egyházunkból,

közgyűlésünk a kitértek nagy számára tekintettel, felhívja a nagyváradai egyház presbyteriumát, hogy a kitérések számával együtt mindig jelentse be a kitérések indító okait is, valamint a kitértek polgári állására vonatkozó adatokat.

120. szám. Bihar, Bors, Kisszántó, Nagyszántó. Póslaka és Váncsod a szegények gondozását a politikai községnek engedi át,

közgyűlésünk utasítja a nevezett egyházközségek presbyteriumait, hogy ha a szegények segélyezését ez idő szerint a politikai községek teljesítik is, szegény alapot létesítsenek s annak gyarapításáról a szabályrendelet szerint gondoskodjanak.

121. szám. A valláserkölcsei élet terén fölemelő tényként szerepel hiveink áldozatkészsége; az 1911. évi adományok összege 48588 K 65 fill.

közgyűlésünk az adakozóknak a szokott módon köszönetét tolmácsolja.

122. szám. Az esperesi jelentés alapján közgyűlésünk felhívja a borsi, nagyszántói és siteri egyházak lelkészeit, hogy amint

a vagyonleltárban a változások átvezethetők, az átvezetés fogantatosításáról az esperesi hivatalt azonnal értesítsék.

123. szám. Miután Hegyközüjlakon 2678 K 88 fillér a hátralékos egyházi adó az egyházmegyei közgyűlés megbizsa Konrád Géza

számvevőt, hogy a hegyközüjlaki egyházközségben megjelenván a presbyteriummal az egyházi adó hátralékokat vizsgál-tassa át; állapítsa meg, hogy mely tartozások évültek el s melyek váltak elszegé-

nyedés következtében behajtatlanokká ; terjessze ki a vizsgálatot abba az irányba is, hogy amennyiben egyik vagy másik hátralékossal szemben a községi előjáróság nemleges zálogolási jegyzőkönyvet állított ki, az ilyen hátralékosnak van-e ingatlana s amennyiben lehetséges a tartozás biztosítása céljából a szabályszerű eljárást indíttassa meg. Eljárásáról az esperesi hivatalt haladéktalanul értesitse.

125. szám. Egyházközségeink adóssága 462,432 K 60 fillér a múlt évinél 48 ezer koronával több

közgyűlésünk tekintettel arra, hogy anyagi gyarapodásunk még csak megközelíthető arányban sem áll a teher növekedésével, — komolyan figyelmezteti a presbyteriumokat, hogy az anyagi ügyek intézésében mindenkor bölcs körültekintéssel járjanak el.

126. szám. A hegyközujlaki egyház a múlt évről 167 K állami adóval tartozik

közgyűlésünk utasítja a hegyközujlaki egyház presbyteriumát, hogy az állami adó hátralékokat haladéktalanul kifizesse s erről az esperesi hivatalt november 15-ig értesitse.

127. szám. A fugyii, hegyközujlaki, siteri, jákóhodosi egyházak belhivatalnokaik múlt évi fizetését hiányosan szolgáltatták ki

közgyűlésünk utasítja a nevezett egyházak presbyteriumait, hogy belhivatalnokaik hátralékos fizetését haladéktalanul kiszolgáltassák s ennek megtörténtéről az esperesi hivatalt november 1-ig értesítsék.

128. szám. A beiskolázatlan, vagy az iskolát idő előtt elhagyott gyermekek száma nagy Bsztmártonba, Bojton, Csökmön, Fugyivásárhelyen, Hegyközujlakon, Kis-marján, Nagykerekiben, Paptamásiban, Váncsodon, Jákóhodoson

közgyűlésünk utasítja az érdekelt egyházak presbyteriumait, hogy a tankötelesek iskolába járatása körül a vonatkozó rende-

leteket végrehajtsák ; sikertelenség esetén az esperesi hivatalnak jelentsék, hogy az iskolába nem járásnak mi az oka.

129. szám. A berettyószentmártoni fiúiskolában nincs VI. osztály, a kisszántói vegyes iskolában nincs V.—VI. osztály

közgyűlésünk utasítja a presbyteriumokat, hogy a hiányzó osztályok fokozatos beállításáról gondoskodjanak.

130. szám. Alig elégséges a hegyközkovácsii és hegyközpályii tanítók működése.

Az egyházmegye közgyűlése a hegyközkovácsii és hegyközpályii hanyag tanítókat megintti őket lelkiismeretes, buzgó munkálkodásra utasítja s figyelmezteti mindkettőjüket, hogyha a legközelebbi iskola látogatás alkalmával sem tudnak jobb eredményt felmutatni, ellenök a fegyelmi eljárást megindítja (népisk. szervezet 166. §. g.)

131. szám. Sulyok István esperes beterjeszti időszaki jelentését, amit következők:

Közgyűlésünk az esperes időszaki jelentését egész terjedelmében jegyzőkönyvébe iktatja s

1. hozzájárul a furtai és bihari egyházközségek ideiglenes kölcsönének engedélyezéséhez s utasítja nevezett egyházakat, hogy a kölcsönök visszafizetéséről az esperesi hivatalt legkésőbb december 31-ig, illetve október 1-ig értesítsék ;

2. jóváhagyja esperes intézkedését, mely szerint engedélyt adott a nyüvedi egyházközségnek megrongált temploma és tornya kijavítására s hogy a renoválási költségek fedezésére 3000 kor. ideiglenes kölcsönt fölvegyen a kölcsön állandósításáról külön szám alatt határoz ;

3. tudomásul veszi, hogy az egyházközségek érdekeinek bölcs biztosítása mellett engedélyt adott az ártándi és mezőtelegdi egyháznak orgona építésére, a hegyközcsatári egyháznak templom s torony renoválásra, a bojti egyháznak templom s torony renoválásra és a melléképületek befedésére, a mezőtelegdi egyháznak a Váradai Dániel és Jankovits Imréné-féle hagyatéki összegekre

vonatkozó kérelmében s a bojti egyházi kölcsön ügyében külön szám alatt határoz;

4. helyesli esperes eljárását, mely szerint a furtai tanítóválasztás ellen beadott felebbezést az E. T. V. t.-c. 41. §-ára támaszkodva elutasította;

5. elfogadja az esperesnek a jákóhodosi egyházi adókulcs tárgyában tett javaslatát s az iratokat azzal az utasítással adja ki, a számvevőszéknek, hogy azok áttanulmányozása után véleményes javaslatát a tavaszi egyházmegyei közgyűlésre beterjessze;

6. sajnálattal értesül a kismarjai, nagykerekii, pelbárt-hidai iskolákban fellépett fertőző betegségekről;

7. szívesen fogadja az egyházmegyénk területére kirendelt s.-lelkészeket;

8. áldást kíván a nyugalomba vonuló, vagy távozó lelkészekre, tanítókra;

9. kegyelettel örökíti meg néhai Szalay Pál és Nyikos Sándor lelkészek áldott emlékét, s megbizsa az esperest, hogy az elhunyt önzetlen, becsületes munkások életrajzának megírásáról s egyházmegyénk jegyzőkönyvében kinyomásáról gondoskodik.

132. szám. A köröskisjenői egyházközség ápril 21-én Horváth Sándor segédlelkészt hívta meg a lelkészi állásra.

Az egyházmegyei közgyűlés Horváth Sándor köröskisjenői lelkészt állásában véglegesen megerősíti s kötelezi úgy őt, mint a választó egyházat, hogy a bekebelezési díjakat az egyházmegye közig. pénztárába befizessék;

amiről a közig. pénztárost értesíteni rendeli.

133. szám. A kisszántói egyházközség 1912. június 30-kán Babicsák József s.-lelkészt hívta meg lelkészéül.

Közgyűlésünk Babicsák József kisszántói lelkészt állásában véglegesen megerősíti s utasítja úgy őt, mint a választó egyházat, hogy a bekebelezési díjakat az egyházmegyei közig. pénztárába befizessék;

amiről a közig. pénztárt jegyzőkönyvi kivonattal értesíti.

134. szám. A furtai presbyterium 1912. aug. 4-én

a harmadik I—II. osztályu vegyesiskolai tanítói állására Bartha Elek jeles oklevelű tanítót választotta meg.

Közgyűlésünk Bartha Elek furtai tanítót állásában véglegesen megerősíti s utasítja úgy őt, mint a választó egyházat, hogy a bekebelezési díjakat az egyházmegyei köz-igazgatási pénztárába befizessék.

135. szám. Az örvéendi presbytérium 1912. aug. 11-én a tanítónői állásra Remeczky Sára okleveles tanítónőt hívta meg.

Az egyházmegye közgyűlése Remeczky Sára örvéendi tanítónőt állásában véglegesen megerősíti s utasítja úgy őt, mint a választó egyházat, hogy a bekebelezési díjakat, az egyházmegyei köz-ig. pénztárába befizessék, a miről a köz-ig. pénztárt értesíti;

együttal fölhívja megválasztottat az eskü letételére.

136. szám. A nagyszántói presbyterium 1912. szeptember 1-én a tanítói állásra Boross Lajos okleves tanítót választotta meg.

Egyházmegyei közgyűlésünk Boross Lajos nagyszántói tanítót állásában véglegesen megerősíti s utasítja úgy őt, mint a választó egyházat, hogy a bekebelezési díjat, az egyházmegye köz-ig. pénztárába befizessék; amiről a köz-ig. pénztárt értesíteni rendeli; a megválasztottat az eskü letételére felhívja.

137. szám. A váncsodi lelkészi hivatal 70—1912. sz. a. jelenti, hogy Kincses Ilona tanítónő a vallástani pótképesítő vizsgálatot kitűnő eredménnyel letette.

Az egyházmegye közgyűlése Kincses Ilona váncsodi tanítónőt állásában véglegesen megerősíti s utasítja úgy őt, mint a váncsodi egyházat, hogy a bekebelezési díjakat az egyházmegye köz-ig. pénztárába befizessék s erről a köz-ig. pénztárt értesíti; együttal felhívja megválasztottat az eskü letételére.

138. szám. A pósalakai lelkeszi hivatal 53—1912. sz. a. jelenti, hogy Körmendi József tanító a vallástani pótképesítő vizsgálatot letette.

Az egyházmegye közgyűlése Körmendi József pósalakai tanítót állásában véglegesen megerősíti s utasítja úgy őt, mint a választó egyházat a bekebelezési díjak lefizetésére s erről a közigazgatási pénztárt értesíti; egyuttal föl hívja Körmendi Józsefet a hivatalos eskü letételére.

139. szám. Bartha Elek furtai, Kincses Ilona vándorcsodi, Körmendi József pósalakai, Remeczky Sára örvéni tanítók az esküt leteszik;

amiről a bizonyítvány számukra kiadni rendeltetik.

140. szám. A számvevőszék elnöke jelenti, hogy a tavaszi egyházmegyei közgyűlés óta mult évi zárszámadásait beküldött hegyközkovácsi-i, köröskisjenői és kisszántói egyházak számadásait, a fugyi-i, kisszántói és siteri egyházak magtári, valamint az élesdi egyháznak az egyházi alapról szóló számadásait megvizsgálta, rendben levőknek találta s ennél fogva jóváhagyásra ajánlja; végül hogy a köröskisjenői egyház 1911. évi magtári számadását még most sem küldötte be, minél fogva az megvizsgálható nem volt.

Egyházmegyénk közgyűlése a számvevőszék elnökének jelentése alapján a hegyközkovácsi egyház 1911. évi zárszámadását 4677 K 15 f. bevétellel, 4528 K 75 fill. kiadással, az alapok számadását 5228 K 63 fill. álaggal, — a köröskisjenői egyház számadását 3225 K 38 f. bevétellel 2934 K 45 f. kiadással; a kisszántói egyház számadását 5004 K 86 f. bevétellel 3957 K 19 f. kiadással, az alapoknál 1115 K 42 f. álaggal jóváhagyja; valamint jóváhagyja a fugyi-i, kisszántói és siteri egyházak magtári és az élesdi egyházi alapok számadásait is; a köröskisjenői egyházat pedig utasítja, hogy mult évi magtári számadását az igazoló okmányokkal együtt leg-

később f. évi október 20-ig az esperesi hivatalhoz terjessze be.

141. szám. A számvevőszék jelentése az esperesi hivatal kezelése alá az 1911. évben befolyt pénzekről vezetett számadásról.

Egyházmegyénk közgyűlése a számvevőszék jelentését, mely szerint az esperesi hivatal kezelése alá az 1911. évben befolyt összegről vezetett számadást megvizsgálta s 14260 K 10 fill. bevétellel, 14259 K 76 fill. kiadással, 34 fillér maradvánnyal helyesnek s okmányokkal kellően igazoltnak találta, tudomásul veszi s esperesnek a számadás terhe alól a felmentvényt megadja.

142. szám. Konrád Géza pénztárnok beterjeszti az egyházmegyei közigazgatási pénztár 1913. évi költség-előirányzatát.

Egyházmegyénk közgyűlése a beterjesztett költség-előirányzatot 7094 K 25 f. szükséglettel jóváhagyja.

143. szám. Konrád Géza egyhm. közig. pénztárnok a 178—1911. sz. egyhm. határozattal a köröskisjenői egyház 1910. évi számadásának elkészítésével megbízott, a kiszállása alkalmából felmerült s az egyházmegyei közig. pénztárból előlegezett 12 K 98 f. költség visszatérítése tárgyában intézkedést kér.

Minthogy a 178—1911. sz. egyházmegyei határozat a számadásnak a helyszinén kiküldött által való elkészítését a lelkész és gondnok terhére rendelte el, a lelkész pedig időközben elhalt, egyházmegyénk közgyűlése a számadás elkészítésével felmerült s 12 K 98 fillérben megállapított költségnek a közig. pénztárba való visszatérítése az 1910. évi számadás elkészítésére kötelezett egyházközségi gondnokot kötelezi s utasítja őt, hogy e visszafizetést 15 nap alatt, különbeni végrehajtás terhe alatt teljesítse; végül az ügyiratokat további eljárás végett az esperesnek kiadja.

144. szám. Olvastatott az egyházmegyei missiói bizottságnak a révi missiói lelkész 1912 évi II. negyedévi missiói jelentésére vonatkozó előterjesztése.

Az egyházmegyei közgyűlés a jelentést tudomásul veszi.

145. szám. Olvastatott az egyházmegyei missiói bizottságnak a váradlessi lelkész 1912 évi II. évnegyedi missiói jelentésére vonatkozó előterjesztése.

Az egyházmegyei közgyűlése a jelentést tudomásul veszi.

146. szám. Tárgyaltatott az egyházmegyei missiói bizottságnak felterjesztése alapján a 45—1912. sz. egyházmegyei határozattal a tatarosi missiói ideiglenes gondozással s a szervezéssel megbízott Csutoros Elek siteri lelkész jelentése. E jelentésből kitűnik, hogy megbízott lelkész megbízásában apostoli buzgósággal járt el. A szórványokat látogatta, urvacsora osztással egybekötött Istentiszteleteket tartott, népesebb helyeken a presbyteriumot megválasztotta. Kimutatja, hogy a szórványokban 311 felnőtt, 586 gyermek, együtt 897 lélek nélkülözi a rendszeres lelki gondozást. Megjelenése alkalmával lelkészt szeretettel fogadják s az Istentiszteletet buzgón látogatják. Csak a Varasio pusztán lakók maradnak távol, minek oka az, hogy ők baptista módra tartanak Istentiszteletet. Mindez által ha az intézkedés nem késnék, még ezek is megmenthetők volnának. Rendes lelkész mielőbbi beállítása nagyon kívánatos. Lelkész javasolja, hogy Derna bánya telep kéressék át az érmelléki egyházmegyétől s a missiói központ itt állíttassék fel, mely esetben a bánya vezetőség lakást s közel 1000 korona évi fizetést helyez kilátásba.

Egyházmegyei közgyűlésünk Csutoros Elek lelkész jelentését elismeréssel veszi tudomásul. Felkéri a főtiszti és méltóságos egyházkerületi közgyűlést, hogy tekintve a nagy lélekszámot és az ügy sürgős voltát, tekintve az ügyet nem az egyházmegye, hanem az egyetemes egyházügyének, s hozza meg áldozatát akként, hogy az egyházmegye átvéve a nagytótfalui alap kamatából ezennel felajánlott 800 koronát mel-

tóztassék 1600 koronára kipótolva lehetővé tenni, hogy a Tataroson felállítandó missió gondozása, bár ideiglenesen is, de megfelelő más helyen, le nem kötött lelkész által láttassék el. Intézkedés teendő az iránt is, hogy a missiói lelkészi állás kongruával véglegesen szerveztessék.

Egyházmegyei közgyűlésünk felkéri Esperest, hogy a szórványok ideiglenes ellátásáról gondoskodni méltóztassék.

A dernai aszfalt-telep átcsatolása tárgyában ezidőszerint intézkedés szükségét egyházmegyénk nem látja.

147. szám. Tárgyaltatott az egyházmegyei missiói bizottság felterjesztése alapján esperes ur előterjesztése a nem református felekezeti iskolába járó ref. vallásuak vallás és énektanításáról; mely szerint a vallásos oktatás a viszonyokhoz képest megfelelő, de az énektanítása lefokozott igényeket is alig elégíti ki.

Egyházmegyei közgyűlésünk az előterjesztést sajnálattal veszi tudomásul s felhívja a lelkészeket és az egyházak presbyteriumait, hogy a vallás és ének tanítás tárgyában minden lehető megtenni buzgólkodjanak.

Jelen határozat az egyházkerületre felterjesztetik.

148. szám. Tárgyaltatott az egyházmegyei missiói bizottságnak felterjesztése alapján a 202—911. egyházkerületi határozattal vallástani pótképesítő felvételére kiküldött bizottság 1912. évi június hó 18-án tartott pótképesítő vizsgálatról felvett jegyzőkönyve, mely szerint a vizsgát a bizottság 6 jelentkezőtől vette fel s nevükre az igazolványt kiállította.

Egyházmegyei közgyűlésünk az előterjesztést tudomásul veszi s az egyházkerületre felterjeszti.

149. szám. Olvastatott a missió bizottságnak a vándorsodi lelkésznek a szórványok gondozásáról szóló jelentésére vonatkozó előterjesztése.

Egyházmegyei közgyűlésünk a jelentést tudomásul veszi.

150. szám. Olvastatott a vallástanítási központok létesítése tárgyában a missiói lelkészek által készített kimutatás.

Egyházmegyei közgyűlésünk a kimutatásokat helyesnek találja s illetékes helyre felterjeszti.

151. szám. Az egyházmegyei lelkész egyesület felterjeszti a belhivatalnokok változása esetén előforduló fizetés megosztásról és a beruházások megváltoztatásáról szóló szabályrendeletet.

Közgyűlésünk a bemutatott szabályrendeletet jóváhagyja, végső fokon való jóváhagyásra az egyházkerületi közgyűlésre felterjeszti s a jegyzőkönyv függelékéül az az egyházmegyei közig. pénztár terhére való kinyomatását elrendeli.

152. szám. Az egyházmegyei lelkészegyesület jóváhagyás végett a közgyűlés elé terjeszti az egyházmegyei közigazgatási és alapítványi pénztár átdolgozott alapszabályait.

Közgyűlésünk a bemutatott alapszabályokat jóváhagyja s azoknak végső fokon való jóváhagyás végett az egyházkerületre való felterjesztését, valamint a jegyzőkönyv függelékéül a közig. pénztár terhére kinyomatását elrendeli, végül az átdolgozásban részt vett bizottsági tagok 25 korona 20 fillérben megállapított napi és fuvardíj költségét a közig. pénztárból kiutalványozott.

153. szám. Az egyházmegyei lelkészi gyámintézet közgyűlése jóváhagyás végett a közgyűlés elé terjeszti az egyházmegyei lelkészi gyámintézet pénztárának pénzkölcsönzési szabályzatát.

A bemutatott pénzkölcsönzési szabályzatot egyházmegyénk közgyűlése jóváhagyja s jegyzőkönyve függelékéül a lelkészi gyámintézet terhére való kinyomatását elrendeli.

154. szám. Az egyházmegyei tanügyi bizottság felterjesztésében Bojt, Váncsod, Siter, Pusztajlak, Pelbárt-

hida, Hegyközsáldobágy, Hegyközcsatár és Biharkeresztes egyházakat a hiányzó tanszerek beszerzésére, Váncsod, Nagykereki és Biharkeresztes egyházakat az iskolák tulzsufoltságának megszüntetésére kéri utasítani.

Egyházmegyénk közgyűlése utasítja a a bojt, váncsodi, siteri, pusztajlakai, pelbárthidai hegyközsáldobágyi, hegyközcsatári és biharkeresztesi egyházakat a hiányzó tanszerek beszerzésére, a váncsodi, nagykereki-i és biharkeresztesi egyházakat pedig iskoláik tulzsufoltságának megszüntetésére, valamint arra is, hogy e tekintetben tett intézkedéseikről f. évi november 1-ig az esperesi hivatalhoz jelentést tegyenek.

155. szám. A tanügyi bizottság felterjesztésében a Mikó Ernő ceglédi zeneiskolai igazgató által a ref. kántorképzés tárgyában az egyházkerületekhez benyújtott indítványnak az egyházkerületi közgyűlésre pártolólág felterjesztését s felirat küldését kéri a tekintetben, hogy a kerület 244—1912. sz. határozatát változtassa meg s a ref. kántorképzést az indítvány értelmében valósítsa meg.

Minthogy e tárgyban már a felettes egyházi hatóságok határoztak, a kérés teljesítését közgyűlésünk mellőzi.

156. szám. A tanügyi bizottság a „Népiskolai szervezet” §-aihoz számos módosítást nyújt be s kéri közgyűlésünket, hogy az egyházkerületi szabályrendeletnek e módosítások figyelembe vételénél való átdolgozására az egyházkerületi közgyűlést feliratilag kérje fel.

Mivel a népisk. szervezet még csak a f. évi jul. 1-én lépett életbe s egyes rendelkezései a gyakorlatba még kipróbálva egyáltalában nincsenek s így a revízió alá vétel kérése még most nem indokolható: közgyűlésünk a kérés felett napirendre tér.

157. szám. A tanügyi bizottság a tanító testület felkeresésére felterjesztésében arra kéri közgyűlésünket, hogy írjon fel az egyházkerülethez a tekintetben, hogy ez kérje fel a konventet arra, miszerint a közoktatási kormányt és a törvényhozást felvilágosítván arról a nagymértékű veszteségről, mely a népoktatás ingyenességét kimondó 1908.

évi XLVI. tc. folytán érte református tanítóinkat, teljes erejével hasson oda, hogy az E. T. VI. tc. 34. §-ába foglalt rendelkezés már az 1913 évben megvalósítást nyerjen.

Ámbár egyházmegyénk f. évi tavaszi közgyűléséből a 83. sz. határozattal már felírt az egyházkerületre, az egyházkerület pedig 223—1912. sz. határozatában már meg is kereste az egyetemes konventet a ref. tanítói fizetéseknek az állami tanítókéval egyenlővé tétele tárgyában, mindazáltal a kérdést egyházmegyénk közgyűlése annyira fontosnak tartja — nemcsak a tanítóság helyzetére való tekintetből hanem az egyetemes magyar ref. egyház érdekéből is, hogy ismételten felír az egyházkerülethez az iránt, hogy illetékes helyen hasson minden erejének latba vetésével oda, hogy országos törvény erejével bíró egyházi törvényünk rendelkezésének érvény szereztessék és az állami tanítókkal egyenlő munkát végző ref. tanítók azokkal minden tekintetben egyenlő javadalmazásban részesíttessenek.

158. szám. A tanügyi bizottság felterjesztésében az 53—1912. sz. egyházmegyei határozattal érdekelt egyházakat jelentéseiknek záros határidőig való beterjesztésére kéri utasíttatni.

Egyházmegyénk közgyűlése a hozott 53—1912 sz. határozatnál továbbmenő határozathozatalának szükségét nem látja fennforogni.

159. szám. A tanügyi bizottság felterjesztésében arra kéri az egyházmegye közgyűlését, hogy az iskolák dékáni látogatását a január 20. és február 8. közötti időre állapítsa meg a jövő 1913. évtől kezdődőleg.

A dékánok feladatát leginkább az iskolák felszerelésére, a tankönyvek beszerzésére és a tankötelesek beiskolázására vonatkozó törvények és törvényes rendeletek megtartásának s az iskolai rendtartási naplók

szabályos vezetésének ellenőrzése képezvén, közgyűlésünk a köri iskolalátogatás idejét az 1913 évtől kezdve november hó első felére állapítja meg.

160. szám. A tanügyi bizottság az általános tisztújításra való tekintetből, az egyházmegyei közgyűlés bizalmát megköszönve, bejelenti tisztéről való lemondását; egyszersmint a népiskolai szervezet 292. §-ának e) pontja alapján iskolai körlátogatókul ajánlja a lelkeszi karból: Szabó Bertalant, Bán Istvánt, Deák Józsefet, Kállai Sándort, Szücs Lászlót, Papp Lászlót és Varga Gedeont; a tanítói karból: Kajcsa Lajost, Eröss Károlyt, Farkas Eleket, Farkas Lajost, Kolozs Gézát, Engi Ferencet; a világiak közül: Gyáni Ferencet, Szemes Ferencet, Bartoss Gábort, Vári Andrást és Kathó Ferencet.

Minthogy a tanügyi bizottság javaslatát nem ugyanazonos számban tette meg a lelkeszi, tanítói és világi iskolai körlátogató tagokra, közgyűlésünk ez ügyet újabb javaslattétel céljából visszateszi a tanügyi bizottsághoz; egyszersmind lemondásának tudomásul vétele mellett felhívja tisztének az új tanügyi bizottság megalakulásáig való vitelére és arra, hogy tegye meggondolás tárgyává, vajjon nem volna-e teljesen elegendő, hogy az iskolai körlátogatóság csak két tagból, egy lelkeszből és egy tanítóból álljon.

161. szám. A biharkeresztesi, csökmői, furtai, kismarjai, váncsodi, továbbá a hegyközcsatári és zsákai egyházak beterjesztik az igazgató-tanítótság szervezésére vonatkozó jelentéseiket.

A beterjesztett jelentésekből közgyűlésünk tudomásul veszi, hogy Biharkeresztesen: Költő Gyula, Csökmőn: Kajcsa Lajos, Furtán: Bartha Elek, Kismarjában: Farkas Elek és Váncsodon: Eröss Károly választottak meg igazgató-tanítókul;

A hegyközcsatári egyház presbiteriumát pedig és a vele együtt mindazon egyházakét, amelyek iskoláinál két tanító működik, uta-

sitja közgyűlésünk, hogy a népiskolai szervezet 232. §-ába foglalt rendelkezésnek megfelelően tanítóik egyikét az igazgatói teendők végzésével bizzák meg s erről szóló jelentéseiket f. évi dec. 1-ig ez esperesi hivatalhoz terjesszék be;

Valamint utasítja közgyűlésünk a zsákai egyházat is és kapcsolatosan mindazon egyházak presbyteriumát, amelyek iskoláinál legalább 3 tanító működik, hogy a népiskolai szervezet 189. §-ába foglalt rendelkezésnek haladéktalanul tegyenek eleget s ide vonatkozó jelentéseiket szintén f. évi dec. 1-ig az esperesi hivatalhoz terjesszék be.

A mi az igazgató-tanítói fizetéseket illeti, utasítja közgyűlésünk az érdekelt presbyteriumokat és tanítókat, hogy igyekezzenek e tekintetben egymással méltányos megegyezésre jutni, — az adósegélyt élvező egyházak az e címen megállapított összeget szükségleteik köré iktassák be s a segély felemelését ez összeg erejéig az egyetemes adóalap végrehajtó bizottságánál kérvényezték. Amennyiben pedig a presbyteriumok és a tanítók között megegyezés nem jönne létre, utasítja egyházmegyénk a presbyteriumokat, hogy az egyes konkrét eseteket terjesszék fel az egyházmegyei közgyűlés elbírálása alá.

162. szám. A nagyvárad ref. tanítónőképző intézet igazgató-tanácsa felkéri közgyűlésünket, hogy mivel az igazgató-tanács tagjainak megbízatása f. évi szept. 1-én lejárt az igazgató-tanácsba küldendő képviselőit három évre szóló megbízatással válassza meg.

Egyházmegyénk a nagyvárad ref. tanítónőképző intézet igazgató-tanácsába az 1912. szept. 1-től, 1915. szept. 1-ig terjedő időre Sulyok István esperest, Bary József gondnokot és Szigeti Elek biharkeresztesi lelkészt választja meg s erről úgy az igazgató-ta-

nács elnökségét, mint a megválasztottakat értesíteni rendeli.

163. szám. A nagyvárad ref. tanítónőképző intézet igazgató-tanácsa beterjeszti az intézetnek a főhatóság újabb rendelkezésének megfelelően polgári évre szólóan készített 1912. évi költségelőirányzatát.

Egyházmegyénk közgyűlése a beterjesztett költségelőirányzatot 36530 kor. bevétellel, 31900 kor. személyi — 11035 kor. dologi — együtt tehát 42985 kor. kiadással és megtakarításokból megszüntetni remélt 6405 kor. hiánnyal a maga részéről jóváhagyja azon megjegyzéssel, miszerint a költségvetés minden egyes tételében a kimutatott összegnek egy harmadrésze vonatkozik az 1912. évi szeptember, december hónapokra.

164. szám. A nagyvárad ref. tanítónőképző intézet igazgató-tanácsa beterjeszti 35—1912. sz. határozatát, amelyben kimondotta, hogy 1912. okt. 1-től kezdődőleg az intézet igazgatójának lakbérét 1200, a két rendes férfi tanárét pedig 1000—1000 koronában állapítja meg s kéri egyházmegyénket, hogy az elodázhatatlan szükségletre való tekintettel évi járulékát, — már a folyó tanévre is kiterjesztve, — emelje fel

Közgyűlésünk a nagyvárad ref. tanítónőképző intézet igazgatója lakbérének 1200, két rendes férfi tanárja lakbérének pedig 1000—1000 koronában történt megállapítását jóváhagyólag tudomásul veszi, az évi jövedék felemelésére vonatkozó kérést azonban sajnálattal bár, de nem teljesítheti, azért mert eddigi nagymértékű áldozatainak megtételével már minden e tekintetben rendelkezésére álló segélyforrást kimerített.

165. szám. A hegyközcsatári egyház a 94—1912. sz. presbyteri határozat alapján jóváhagyás végett beterjeszti a kántor fi- és leány tanítói azzal módosított díjleveleket, hogy az 1908. jun. 19-iki fölvelt javadalmi jegyzőkönyvben a tanítók által eddig is élvezett, de a díjlevélben külön ki nem tüntetett legelő és erdőillető-

ségeket új tételek alatt beiktassa, hogy ezzel az eredeti díjlevél belső tartalma tekintetében fölmerülhető vitás kérdéseknek elejét vegye.

Kapcsolatban beterjeszti szintén jóváhagyás végett azt az egyezményt is, melyet a presbyterium és a tanítók a díjlevelökben foglalt természetbeni szolgáltatásoknak 1912—1916. évre készpénzben leendő megváltása tárgyában kötöttek.

Az egyházmegyei közgyűlés a hegyközcsatári kántor-tanítói és leány-tanítói állások módosított díjlevelét, melyek értékben semmiféle változást nem szenvedtek, hanem csak alakai szempontból kételyt kizárólag mutatják föl a javadalmi tételeket, — a természetbeni szolgáltatások készpénzben leendő megváltására nézve mindkét tanítóval megerősíti, a létrejött egyezséget az 1912—1916. évekre jóváhagyja s úgy a díjleveleket, mint az egyezséget további jóváhagyás végett az egyházkerületre felterjeszti.

166. szám. A furtai egyház presbyteriuma beterjeszti 20—1912. sz. határozatát, amelyben az iskolaszéki elnök jelentése alapján megállapítja, hogy a fiúiskola Kovács Endre által vezetett 4 felsőbb osztályában a tanítás eredménye az év végén nem volt kielégítő; s minthogy nevezett tanító a tanítása sikertelensége miatt az egyházmegye által már több ízben meg volt intve s minthogy a tanítás időt rendesen a tanteremben tölti, munkája sikertelensége okául a tanításra való képtelenség látszik megállapíthatónak, minélfogva a tanügy érdekében Kovács Endre tanító nyugdíjaztatását szükségesnek találja.

Minthogy egyházmegyénk közgyűlése Kovács Endre tanítót tanítása sikertelensége miatt 1908-ban 138., 1909-ben 101. sz. határozatában a törvényes következményekre való figyelmeztetéssel már megintette volt s munkájának eredménye mindamellett az egyházlátogató küldöttség jelentése szerint a lefolyt tanévben is gyenge volt: megbizsa közgyűlésünk az elnökséget, hogy Kovács

Endre fiutanoló ellen a népiskola szervezet 166. §-ának 9. pontja alapján a fegyelmi eljárást hivatalból indítsa meg.

167. szám. A biharpüspöki-i egyház az egyházmegye jóváhagyását kéri a b.-püspöki-i 954. sz. tkvi betétben foglalt ingatlanok megvételéhez, amely az iskola kibővítése céljából vált szükségessé s melynek 6200 korona vételárából 2000 koronát az 1911. és 1912. évi számadási feleslegből fog fedezni, 4200 koronát pedig az államnak eladott föld vételárából egyenliti ki.

Az egyházmegye az adás-vételt jóváhagyja és a bemutatott szerződéseket záradékolni s az egyházkerülethez felterjeszteni rendeli, azzal a határozott kikötéssel azonban, hogy ha a 2000 korona a számadási feleslegből fedezhető nem lenne, a már igénybe vett kölcsön visszafizetéséről az egyház rendkívüli adó kivetése után lesz köteles gondoskodni.

168. szám. A bojti ref. egyház kérvénye a templom és torony javítás költségeinek fedezéséhez szükséges 10000 korona törlesztéses kölcsön felvételének és ennek fedezésére rendkívüli adókivethetésének engedélyezése iránt.

A bojti ref. egyház-tanács 1912. évi május hó 27-én 36—37. számok alatt és az egyházközségi közgyűlés által 1912. június hó 2-án 5—6. számok alatt szabályszerűleg névszerinti szavazással hozott azon határozatait, melyekkel kimondotta, hogy a templom és torony tervezet szerinti kijavítása költségeinek fedezésére Biharvármegye árvaszékétől 5% félévenként fizetendő kamat mellett negyven fél évi törlesztésre zálogjogi bekebelezés ellenében 10000 korona kölcsönt vesz fel a kölcsön fedezésére a határozatokban idézett feltételek mellett az 1912-ik évtől kezdődőleg 19 évre évenkénti 880 korona rendkívüli adót vet ki, a törlesztés első évi részletét pedig a torony-építési alaphól fedezi, az egyházmegye közgyűlése ezennel jóváhagyja s a rendki-

vüli adó kivetését engedélyezi. Felhivja az egyházközséget, hogy a kölcsön fedezetéről szóló kötelezvényt egyháztanácsi ülésben elfogadási záradékkal lássa el és további záradékolás végett az egyházmegye az elnökségéhez mutassa be. Felhatalmazza az egyházmegye az elnökséget, hogy nevében a kötelezvényt jóváhagyási záradékkal lássa el és ilykép a kölcsönfelvételére az egyházat hatalmazza fel. Felhivja az egyházmegye az egyháztanácsot, hogy a kölcsön felhasználásáról részletes számadást készítsen s azt a presbyterium által történt elfogadása után felülvizsgálat végett terjessze fel. Megbizzza az egyházmegyei közgyűlés az elnökséget, hogy a templom és torony javítási munkálatokra a bojtai ref. egyház, valamint Veress Károly és ifj. Bakos Imre nagyszalontai építőmester vállalkozók között megkötött és az egyháztanács 1912. augusztus hó 14-én 48. szám alatt kelt határozatával elfogadott vállalati szerződést is az egyházmegyei ügyésszel vizsgálta felül s amennyiben az ügyész részéről az ellenészrevétel nem emeltetnék, úgy az egyházmegye nevében jóváhagyási záradékkal lássa el.

E határozat a kölcsönt engedélyező részében további jóváhagyás végett az egyházkerülethez terjesztetik fel.

169. szám. A fugyi-i egyház az egyházmegye jóváhagyását kéri azon határozatához, hogy a templomszékeket az e célra összegyűlt 226 kor. 91 fill.-ből, az iskolai alap 579 kor. 41 fill. tőke és kamatösszegéből és szükség esetén a magtáralap 40 köből tőkén felül eső vagyonából elkészíthesse.

Az egyházmegye az egyház határozatait jóvá nem hagyja s a templomszékek készítéséhez engedélyét nem adja, mert egyrészt az egyháztanácsi és közgyűlési jegyzőkönyvek nem igazolják, hogy kik és hányan

voltak jelen és a jelenlevők név szerint miként szavaztak, másrészt mert a fedezetül kijelölt magtáralap más célra van lekötve, az iskolaalap pedig e célra fel nem használható.

170. szám. A fugyivásárhelyi ref. egyház kérelme az ingatlan elidegenítése ügyében hozott határozatainak jóváhagyása tárgyában.

A fugyivásárhelyi ref. egyháztanács f. év július hó 28-án 41. szám alatt és az egyház község f. évi augusztus hó 28-án 48. szám alatt szabályszerűen névszerinti szavazással hozott határozatát, melyekkel az egyház kimondotta, hogy a tulajdonát képező ugynevezett temetőházi földeket és pedig a fugyivásárhelyi 4. számú betétben 461. hr. sz. a. foglalt s lelkészi javadalmazáshoz tartozó két hold 149 négyszögöl szántóföldet s ugyanitt 462 hr. sz. a. foglalt 1297 négyszögöl területű s egyházi célokra szolgáló ingatlanokat, összesen tehát két (2) katasztális hold és 1446 négyszögöl területű földet parcellákra fölosztva házhelyekül. négyszögölenként 3 kor. ár mellett és a vételi összegnek 30 nap alatt készpénzben leendő lefizetésének kötelezettsége mellett eladja, — az egyházmegyei közgyűlés oly kikötéssel hagyja jóvá, hogy a fentebb megjelölt ingatlanok eladása céljából a négyszögölenkénti 3 korona minimális vételár kitüntetése mellett lehetőleg nyilvános árverés lesz tartandó. Felhívja tehát az egyházat az eladási feltételeket a fentebbi feltételek értelmében írásban foglalva állapítsa meg, ezek közé azon további feltételt, hogy szerződéskötés telekkönyvi átírás költséget és a vételi illetéket, valamint a vétel napjától számítva mindennemű kincstári és községi köztartozás terhét vevő köteles viselni, foglalja be az árverés, illetve eladás eredményéről annak idején szabályszerűen fölvett jegyzőkönyvbe ;

a szerződést kösse meg s azt jóváhagyás végett ide terjessze fel.

E határozat további jóváhagyás végett az adás-vevési szerződések kapcsán fog az egyházkerülethez felterjesztetni.

171. szám. A kisszántói egyház az iskola és tanítólak építéséhez, valamint a lelkészlak új fedéséhez, mely munkálatok összesen 22516 kor. 28 fill.-be kerülnek s melyet az egyház tökesegély elnyerése után óhajt megszerezni, az egyházmegye jóváhagyását kéri azzal, hogy megfelelő segély el nem nyerése esetében törlesztési kölcsönt vehessen fel, minden esetben vállalván rendkívüli adókivetését is, ha erre szükség leend. Ugyancsak kéri az egyház az egyházmegye engedélyét is, hogy ifj. Schvartz István magtárját az abból nyerendő sokkal több értékű téglá anyagra tekintettel 1000 koronáért megvehesse s az 1000 koronát az egyházfenntartási és Königswarter-féle alapokból állandóan vagy ideiglenesen kölcsön vehesse.

Az egyházmegye az építkezésekre a felülvizsgált költségvetések és tervek szerint engedélyt ad, azonban az építkezés csakis akkor lesz megkezdhető, ha a szükséges segély elnyerése után a fedezetről kellően gondoskodás történt. Ha azonban az elnyerendő segélyek elégtelensége folytán kölcsön felvétele vagy rendkívüli adó kivetése válnék szükségessé, az ezekre vonatkozó határozatok az építkezés megkezdése előtt az egyházmegye jóváhagyása alá terjesztendők.

A Schvartz-féle magtár megvételét és az 1000 korona kölcsön vételét az egyházmegye szintén engedélyezi ugyan, de azon feltétellel, hogy ezen kölcsön összeg akár más kölcsön igénybevétele, akár rendkívüli adó kivetése után az illető alapoknak 3 év alatt visszafizetendő lesz.

E határozat végleges jóváhagyás végett az egyházkerülethez felterjesztendő.

172. szám. A nagykakucsi egyház a vihar által megrongált templomnak és toronynak 739 korona költségen leendő kijavításához az egyházmegye jóváhagyását kéri.

Határozat. Az egyházmegye, miután a munkálat költségei a múlt évi költségvetési maradványban, továbbá a temető és kaszáló hasznbérében fedezetet találnak, az egyháztanács és közgyűlés határozatait jóváhagyja.

173. szám. A nagykakucsi egyház a lelkeszi laknak 10000 korona költségen leendő ujjáépítéséhez az egyházmegye jóváhagyását kéri.

Az egyházmegye az építkezéshez, belátván annak halaszthatatlan szükségességét, jóváhagyását megadja. Minthogy azonban az építési költségből csak 1569 koronára van kimutatva tényleges fedezet, 8431 korona pedig a kérelmezett tőke segély útján volna fedezve, az építkezés csak akkor lesz megkezdhető, ha az egyházmegye elnöksége előtt az egyház igazolja, hogy a szükséges tőke segélyt elnyerte s a tervek és költségvetések az egyházmegye részéről tett észrevételeknek megfelelően átdolgoztattak. Amennyiben a szükségletet a megadandó tőkesegély nem fedezné, az egyháznak a hiányt más uton, esetleg rendkívüli adó kivetése útján kell fedeznie, mely esetben tehát az építkezés az egyházmegye újabb határozata nélkül megkezdhető nem lesz.

174. szám. A nagyszántói ref. egyház a benyújtott terv és költségvetés szerint egy új lelkészlak építésére nézve hozott határozatának jóváhagyását kéri.

Az egyházmegye közgyűlése elismeri a nagyszántói lelkészlak újra építésének szükségét — s épen azért az egyháztanács 1912. augusztus hó 11-én 8. sz. a. valamint az egyházközségi közgyűlés ugyanakkor 2. sz. a. kelt azon határozatait, melyekkel a lelkészlaknak a becsatolt terv és költségvetés szerint 15.382 korona 62 fillér költség keretén belül való újra építése kimondott, — jóváhagyja azon kikötéssel, hogy

1. a padlástapasztásnál nem 3, hanem 5 cm. földelés legyen, 2. a betonburkolásnál 1:8 helyett 1:6 keverési arány veendő, a rásimítás pedig tiszta portland cementtel készítendő, 3. a tető cserepezés 2.60 kor. egységárral számítandó, 4. a szobában az ablak alsó éle 95 cm. helyett 90-re veendő, hogy maradjon fent elég szerkezeti magasság, 5. a fedél szerkezetben $\frac{13}{10}$ -es fák helyett $\frac{13}{13}$ méret veendő. Felhivja az egyházközséget, hogy az elfogadott terv és költségvetés alapján az építési munkálatokra tartson szabályszerű árlejtést, az árlejtés eredménye felett szabályszerűleg határozzon. Kiköti az egyházmegye, hogy építés mindaddig nem adható vállalatba s így az építés mindaddig nem kezdhető meg, míg az egyház szükséges fedezettel nem rendelkezik. Végül utasítja az egyházmegye az egyházat, hogy az építési költségeknél jelentkező fedezeti hiány mikénti fedezetére nézve hozzon szabályszerű határozatot és azt jóváhagyás végett terjessze fel.

175. szám. A nyüvedi egyház a templomnak és toronynak 2820 korona költségen leendő kijavításához és e célra 3000 kor. egyházközségi törlesztéses kölcsönnek felvételéhez az egyházmegye jóváhagyását kéri.

Az egyházmegye az építkezést a bemutatott tervek és költségvetések jóváhagyása mellett engedélyezi s a 3000 korona kölcsön felvételéhez szintén engedélyét adja, azzal a kikötéssel azonban, hogy ha a törlesztésre kimutatott fedezet elegendő nem lenne, az egyházközség rendkívüli adóval is tartozik fedezetről gondoskodni.

Ez a határozat végleges jóváhagyás végett az egyházkerületre felterjesztendő.

176. szám. Pelbárhidai egyház kérvénye lelkészlakon pince építésének engedélyezése iránt.

A pelbárhidai ref. egyháztanácsnak 1912. évi szept. 8-án 44. sz. a. kelt hatá-

rozatát, melylyel megállapította, hogy a lelkészlakon egy pince építése szükséges, ehez képest ennek építési költségeit 970 K 10 fillérben előirányozta, e költség keretein belől annak építését el is határozta, — az egyházmegye közgyűlése a felhozott indokokra tekintettel jóváhagyólag tudomásul veszi, — kiköti azonban, hogy a pince építése csak akkor lesz megkezdhető, s ehez képest a munka csak akkor lesz vállalatba adható, ha az egyház a szükséges fedezettel rendelkezni fog.

Felhívja tehát az egyházmegye az egyházat, hogy mihelyt a szükséges fedezettel rendelkezni fog, erről az egyházmegye elnökségéhez tegyen jelentést és a munka vállalatba adhatását kérelmezze. Az elnökséget pedig felhatalmazza az egyházmegyei közgyűlés, hogy amennyiben az egyház igazolja, miszerint a szükséges fedezettel rendelkezik, az építési munkákat végrehajtását engedélyezze.

177. szám. A toldi egyház 1911-ben a felsőbb hatóság engedélye nélkül magtárt, istállót és szekérszint építvén s erre a célra 2200 koronát a Puskár-féle alaptól kölcsön vevén, utólag az építkezéshez a kölcsön felvételéhez és ennek visszafizetése céljából határozatilag megállapított rendkívüli adókivetéséhez az egyházmegye jóváhagyását kéri.

Miután a felsőbb hatósági engedély kikérésének elmulasztása az elhalt lelkész súlyos betegségére vezethető vissza, az egyházmegye az egyháztanács elleni megtorló eljárást mellőzi, s a végzett építkezéshez a kölcsön felvételéhez és a 4 esztendőre szóló rendkívüli adó kivetéséhez kivételesen és utólagosan jóváhagyását, illetve engedélyét adja.

Ez a határozat végleges jóváhagyás végett az egyházkerülethez felterjesztendő.

178. szám. A révi ref. egyház kérvénye a templom

és lelkészlak helyrehozatalával felmerülő költségek részbeni fedezhetése céljából 500 kor. kölcsön és ennek törlesztésére, esetleg rendkívüli adó kivethetésének engedélyezése tárgyában.

A révi református egyháztanács f. év szeptember 8-án 21. sz. a. hozott, valamint az egyházközségi közgyűlés, ugyanakkor 7. szám alatt hozott jóváhagyó határozatát, melyekkel szabályszerűen névszerinti szavazással egyhangulag kimondotta, hogy a templom és lelkészlak 2327 kor. 20 fill.-be előirányzott költségeiből fedezetlenül maradt 500 korona fedezhetése céljából az egyház az Élesdi takarékbán elhelyezett 1760 kor. „Lelkészi földjövedelmi javadalmi alapból“ 500 korona kölcsönt vesz fel 5% mellett öt évre oly módon, hogy évenként a tőkét 100 koronával törleszti, a kölcsön 5%-os kamatait pedig az öt évi törlesztési idő alatt az egyház lelkészének fizeti s amennyiben e kölcsön törlesztésre az egyház-költség előirányzatában fedezet kijelölhető nem volna az évi törlesztés és esedékes kamat összeg erejéig rendkívüli adót vét ki, — az egyházmegyei közgyűlés ezennel jóváhagyja a kölcsön felvételét és szükség esetére a rendkívüli adó kivetését engedélyezi.

E határozat a kölcsön felvételét engedélyező részében jóváhagyás végett az egyházkerületi közgyűléshez terjesztetik fel.

179. szám. A váradlesi ref. egyház 1100 korona kölcsön felvételéhez engedélyt kér.

A váradlesi ref. egyháztanács 1912. szept. 8-án 21. sz. a. kelt, valamint az egyházközségi közgyűlés ugyanakkor 2. sz. a. kelt azon határozatait, melyekkel kimondotta, hogy a lelkészlak udvarán 1500 korona költség keretén belül kutat épített s e költség fedezetlenül maradt részének kifizethetése céljából 20 évi törlesztésre 7%

kamat mellett 1100 azaz egyezerszáz korona kölcsönt vesz fel s e kölcsön évi törlesztési és kamat összegének fedezetéül a magtár-alap jövedelméből 30 koronát, az adócsökkentési segélyből pótlólag utalványozott évi 50 koronát és a váradlesi lelkészjöveldelmi Pálinkássy-alap kamat jövedelméből a fizetési levélben biztosított $4\frac{1}{2}\%$ és a tényleges 7% jövedelem közötti 45 korona különbözetet kijelölte, — az egyházmegye közgyűlése jóváhagyja s ehez képest a kölcsön felvételét engedélyezi oly kikötés mellett, hogy amennyiben a jelenlegi lelkész jogutóda, a Pálinkássy-alap kamatjövedelem különbözetének a fenti célra történő felhasználáshoz hozzá nem járulna, ugy köteles lesz az egyház az így mutatkozó hiány fedezetéről más módon gondoskodni.

Felhívja ez alkalommal az egyházmegye a lesi egyházat, hogy a kölcsön felvételéről szóló kötelezvényt egyháztanácsi ülésben elfogadási záradékkal lássa el és további záradékolás végett az egyházmegye elnökségéhez mutassa be. Felhatalmazza az egyházmegye az elnökséget, hogy nevében a kötelezvényt jóváhagyási záradékkal lássa el s ilykép a kölcsön felvételére az egyházat hatalmazza fel.

E határozat további jóváhagyás végett az egyházkerülethez terjesztetik fel.

180. szám. A berettyószentmártoni egyház özv. Nagy Sándorné egyházfentartási és szegényügyi alapítványának alapító leveleit jóváhagyás végett beterjeszti.

Az egyházmegye az alapító leveleket jóváhagyja s záradékkal ellátva az egyházmegye és egyházkerület levéltárában egy-egy példányban elhelyeztetni rendeli.

181. szám. A biharszentjánosi egyház a Lónyai Frimont, Lukács Antal egyházfentartási, Lukács Antal legátus járatási, Szemess László egyházfentartási és Halász

Benjámín féle alapítványok alapító leveleit jóváhagyás végett beterjeszti.

Az egyházmegye az alapító leveleket jóváhagyja s záradékolás után egy-egy példányban az egyházkerületi levéltárban elhelyezni rendeli.

182. szám. A bojti egyház a Selymes-ház alap alapítóleveleit jóváhagyás végett beterjeszti.

Az egyházmegye a bemutatott alapító levelet jóváhagyja s záradékolás után az egyházmegyei és egyházkerületi levéltárban elhelyezni rendeli.

183. szám. A darvasi egyház az alapítványok egy-
séges kezelési szabályzatát, a takarékmagtár alapító levelét,
továbbá az egyházfenntartási alap, legátusalapítvány,
szegényalap és malomalap alapító leveleit jóváhagyás
végett beterjeszti.

Az egyházmegye a bemutatott szabályzatokat és alapító leveleket jóváhagyja záradékolás után egy-egy példányban az egyházkerületi és egyházmegyei levéltárban elhelyezni rendeli.

184. szám. A fugyivásárhelyi egyház a magtáralap alapító levelét jóváhagyás végett beterjeszti.

Az egyházmegye az alapító levelet jóváhagyja és záradékolás után egy-egy példányban az egyházkerületi és egyházmegyei levéltárban elhelyezni rendeli.

185. szám. A nagykakucsi egyház a Csillag féle szegényalapítvány alapító levelét jóváhagyás végett beterjeszti.

Az egyházmegye az alapító levelet jóváhagyja s záradékolás után egy-egy példányban az egyházkerületi és egyházmegyei levéltárban elhelyezni rendeli.

186. szám. A pósalakai egyház a szegényalap alapító levelét jóváhagyás végett beterjeszti.

Miután az alapító levélben csupán az van kifejezve, hogy a tőke gyümölcsöztetéséért a presbyterium felelős, ellenben hiányzik az, hogy az egyház az

egész alapítványi vagyonért és annak megfelelő kezeléséért felelősséget vállal, miután továbbá nem biztosítja az alapító levél azt sem, hogy a tőke kölcsönadása az egyházkerületi szabályoknak megfelelően fog történni, ennél fogva az egyházmegye az alapító levelet eme hiányok pótlása, újbóli tárgyalása, javítás nélküli kiállítása és a presbyteriumi határozat reávezetése céljából az egyháznak visszaadja.

187. szám. A szalárdi egyház az özv. Papp Sándorné szül. Marosi Juliánna segélyalapítványáról szóló alapító levelet jóváhagyás végett beterjeszti.

Az egyházmegye az bemutatott alapító levelet jóváhagyja s záradékolás után annak egy-egy példányát a kerületi és egyházmegyei levéltárban elhelyezni rendeli.

188. szám. A zsákai egyház az egyházfenntartási, iskolai, egyházi szegény és orgona fenntartási alapítványok alapító leveleit jóváhagyás végett beterjeszti.

Az egyházmegye az alapító leveleket jóváhagyja s záradékolás után a kerületi és egyházmegyei levéltárban elhelyezni rendeli.

189. szám. A váncsodi egyház a Csordás Imre féle alapítvány alapító levelét jóváhagyás végett beterjeszti.

Az egyházmegye az alapító levelet jóváhagyja és záradékolás után egy-egy példányban a kerületi és egyházmegyei levéltárban elhelyezni rendeli.

190. szám. Az ártándi egyház presbyteriuma beterjeszti az ártándi egyház és Kolozs Károly tanító között az organista teendők végzésére nézve kötött szerződést.

A bemutatott szerződést közgyűlésünk jóváhagyja azzal, hogy a 200 korona készpénzt az ártándi egyház nem előleges, hanem utólagos évnegyedes részletekben fizetheti ki Kolozs Károlynak.

191. szám. A hegyközsatári egyház a közalapi tőke-segély betéti könyvének a közig. pénztárnok őrizése alól az egyházközségi gondnok őrizetében való átbocsátása iránt kérvényez.

Közgyűlésünk a betéti könyvnek, mint az egyháziulajdonának az egyházközségi gondnok őrizésébe való kiadását elrendeli.

192. szám. A mezőtelegdi egyház a Váradi Dániel féle hagyatékából még meglevő 533 K 07 fillér és a Jankovics Imréné, Miskolczi Eszter féle hagyaték 1377 K 64 fill. összegének az orgona készítés céljából való felhasználására engedélyt kér.

Minthogy a Váradi Dániel féle hagyatékra nincs végrendelet, mely annak alapítványi jellegét megállapítani, sőt az egyház jegyzőkönyvének tanúsítása szerint, azt mindig úgy tekintette és használta, mint az egyház közszükségeinek fedezésére szolgáló tőkét s ezért belőle hol kisebb, hol nagyobb összegeket, fordított a templomjavítás költségeinek fedezésére, minthogy továbbá a Jankovics Imréné Miskolczi Eszter hagyatékáról is megállapítható, hogy kamatai egészen 1888-ig mindig az egyház közszükségeinek fedezésére fordítottak; s mivel végül az egyház vagyoneleltárában mindkét hagyaték nem az alapítványok, hanem a tőke természetű javak köré van felvéve: közgyűlésünk engedélyt ad a mezőtelegdi egyháznak arra, hogy mindkét hagyaték összeget az orgonakészítés költségeinek fedezésére felhasználhassa.

193. szám. Erőss Károly váncsodi tanító megfélebezi a váncsodi presbyterium 30—1912. sz. azon határozatát, mely szerint ő, az egyház szűk anyagi viszonyaira való tekintetből minden díjazás nélkül választott meg igazgató-tanítót.

Minthogy a Népiskolai szervezet 132. §-a úgy rendelkezik, hogy az igazgató fizetését lehetőleg az állami igazgató-tanítókéval egyenlően kell megállapítani: közgyűlésünk a váncsodi presbyterium határozatának azt a részét, mely az igazgató-tanítás díjtalan voltára vonatkozik, feloldja s a presbyteriumot e tekintetben új hatá-

rozat hozatalára utasítja s egyben arra is, hogy amennyiben az Igazgató-tanító díjazására költségvetésében fedezetet nem talál, adósegélyének a szükségelt összegig való felemelése végett az egyetemes adóalap végrehajtó bizottságához folyamodjék; addig pedig míg innen a segélyt megnyerné, utasítja mind a presbyteriumot, mind Eröss Károly tanítót, hogy az igazgató-tanítói fizetés összegére nézve igyekezzenek egymással méltányos megegyezre jutni.

194. szám. A bihari egyház presbyteriuma jóváhagyás végett beterjeszti a Farkas Lajos tanító javadalmi földjének 6 évre haszonbérbe adásáról szóló szerződést.

Közgyűlésünk a bemutatott haszonbérleti szerződést azzal a korlátozással hagyja jóvá, hogyha a bérleti idő tartama alatt a tanító személyében változás történnék, az új javadalmas azon év aug. 31-én amelyben, állását elfoglalta, jogositva lesz a bérleti szerződést minden kártérítési kötelezettség nélkül felbontani, vagy ha azt magára nézve előnyösnek látja, megtartani.

Bár az egyházmegye hatáskörébe csak a haszonbérbeadás megengedés, vagy megtiltása tartozik, mindazonáltal figyelmezteti közgyűlésünk a presbyteriumot és a javadalmas tanítót, hogy a szerződés több tekintetben kifogás alá esik.

A bérleti idő kezdete és vége ugyanis nincsen határozottan megállapítva. Ez tehát pótlendő lenne így: a bérleti idő kezdődik 1912. okt. 1-én és végződik szept. 30-án.

A félévi egyenlő részletekben fizetendő haszonbér fizetési idejéül a javadalmas személyében beállható változásra való tekintetből célszerűbbnek látszik minden év márc. 1. és okt. 1-jének megállapítása.

A bérleti szerződésnek a bérleti időn belül megszüntető okokat felsoroló pontját célszerűbb lenne így szövegezni: a bérleti

szerződés a bérleti időn belől is megszűnik azon év szept. 30-án, amelyben a javadalmas meghal, vagy a községből eltávozik, vagy haszonélvezetéből a bérbeadott terület elvonatik.

195. szám. A nagyszántói egyház presbyteriuma be-terjeszteti 11—1912. sz. a. hozott azon határozatát, amelyben kimondotta hozzájárulását ahhoz, hogy a lelkész és tanító javadalmi földjeiket f. évi szept. 1-től, 1918. szept. 1-ig terjedő időre haszonbérbe kiadhassék.

Egyházmegyénk közgyűlése a nagyszántói lelkészi és tanítói javadalmi földeknek haszonbérbe adását hat évi időtartamra engedélyezi azzal a feltétellel, hogy lelkész, vagy tanítóváltozás esetén az új javadalmasnak joga lesz akkor folyó évi szept. 1-én a szerződést minden kártérítési kötelezettség nélkül felbontani, vagy ha azt magára nézve előnyösnek látná, megtartani.

196. szám. A fugyivásárhelyi, nagykakucsi, nagyszántói, kisszántói, és nyüvedi egyházak, részint sürgős új építkezései költségeinek fedezésére, részint építkezésből fennálló adósságaik törlesztésére közalapi tőkekamatsegélyért kérvényeznek.

197. szám. A kisszántói egyház iskola és tanítói lakás építési költségeinek fedezésére a „Népiskolák tőkesegély” alapjából 600 korona tőkesegélyért kérvényez.

Minthogy a kisszántói egyház a közigazgatósági hatóság által megintetett, hogy közegészségügyi és közbiztonsági szempontból tűrhetetlen iskoláját és tanítói lakását, vagy újra építse, vagy gyökeresen alakítsa át, a csekély népességű egyház pedig a nagyobb mérvű átalakítás annyival inkább az új építkezés költségeinek fedezésére önjerején képtelen, egyházmegyénk a kért összegű segélyre ajánlja.

198. szám. A pelbárthidai egyház a lelkészi lakáson építendő pince költségeinek fedezésére 600 kor. egyszer-mindenkori közalapi segélyért kérvényez.

A csekély népességű és pótdadón kívül

az egyház fenntartására természetbeli szolgáltatásokkal is megterheli, leginkább a napszámos osztályhoz tartozó hivekből álló magyar nemzeti szempontból is missiót teljesítő egyházat a nélkülözhetetlen szükségét képező építés céljából a kért összegű segélyre egyházmegyénk közgyűlése pártolólag terjeszti fel az egyház kerületre.

199. szám. A fugyivásárhelyi egyház építkezésből származó adóssága törlesztésére és költségvetési hiánya megszüntetésére 200 kor. ref. segélyegyleti segélyért kérvényez.

Közgyűlésünk a fugyivásárhelyi egyházat, mely épületeit az utóbbi években dicséretes áldozatkészséggel rendbehozta, a kért összegű segélyre ajánlja s kérvényét az egyházkerületre felterjeszti.

200. szám. A fugyivásárhelyi egyház a hegyi részen előkönyörgői tisztet teljesítő állami tanító tiszteletdíjául a ref. segély egylettől 150 kor. segélyt kér.

Közgyűlésünk a fugyivásárhelyi egyházat, mivel az egyházi érdeken buzgólkodó állami tanító munkájának honorálására költségvetésében fedezet nem található, a kért célból való segélyezésre ajánlja s kérvényét az egyházkerületre felterjeszti.

201. szám. A nagykakucsi egyház vihar által megrongált temploma és tornya kijavítási költségeinek fedezésére a ref. segélyegylettől 400 korona segélyt kér.

A nemzetiségi vidéken fekvő s ott nemzeti szempontból is missiót teljesítő csekély népességű építkezésekből származó adóssággal is terhelt egyházat a kért összegű segélyre közgyűlésünk pártolólag terjeszti fel az egyházkerületre.

202. szám. A nagyszántói egyház a lelkeszi telekvételre felvett váltókölcsonból álló adósságának törlesztésére a ref. segélyegylettől 300 kor. segélyt kér.

Az adóssággal terhelt csekély népes-

ségü egyházat közgyűlésünk a kért összegü segélyre ajánlja s kérvényét pártolólag terjeszti fel az egyházkerületre.

203. szám. A pelbárthidai egyház a lelkeszi lakáson készítendő pince építési költségeinek fedezésére a ref. segélyegylettől 200 kor. segélyt kér.

A csekély népességü s nagyobb számú oláhsággal egy községben élő s így nemzeti szempontból is missiót teljesítő egyházat a kért célból való segélyezésre egyházme gyénk közgyűlése ajánlja s kérvényét pártolólag terjeszti fel az egyházkerületre.

204. szám. A pusztajlakai egyház iskolaépítésből származó adósságainak törlesztésére a ref. segélyegylettől 200 kor. segélyt kér.

A csekély népességü adóssággal terhelt egyházat közgyűlésünk a kért segélyre ajánlja, s kérvényét az egyházkerületre pártolólag felterjeszti.

205. szám. A révi egyház a ref. segélyegylettől 100 kor. segélyt kér a lelkeszi lakáson végzendő építkezés céljára.

A nemzetiségi vidéken fekvő missiót teljesítő egyházat közgyűlésünk a kért segélyre ajánlja a kérvényét az egyházkerületre pártolólag terjeszti fel.

206. szám. A váradi-lessi egyház a ref. segélyegylettől 200 kor. segélyt kér a lelkeszlakon végzett építkezés folytán keletkezett adóssága törlesztésére.

Anagyszámú oláhság közé ékelt csekély-népességü egyházat közgyűlésünk a kért összegü segélyre ajánlja s kérvényét pártolással terjeszti fel az egyházkerületre.

207. szám. Ács Endre nagykakucsi lelkész a javadalmi földjén elemi csapás miatt szenvedett kárait való hivatkozással rendkívüli államsegélyért kérvényez.

Az elemi csapás által okozott kár hatósági bizonyítvánnyal lévén igazolva, köz-

gyűlésünk a kérvényt pártoló ajánlással terjeszti fel az egyházkerületre.

208. szám. Varga Gedeon fogyivásárhelyi lelkész a javadalmi földjén árvíz miatt szenvedett károsodására hivatkozva rendkívüli államsegélyért kérvényez.

A károsodás hatósági bizonyítvánnyal igazoltatván kérvényét pártolólag terjeszti fel közgyűlésünk az egyházkerületre.

Egyházmegyénk közgyűlése 13000 korona tőkének megfelelő 650 korona tőkekamatsegélylyel elsősorban való segélyezésre ajánlja a kisszántói egyházat, mert ennek iskolája és tanítói lakása olyan tarthatatlan állapotban vannak, hogy azoknak, mint közegészség és közbiztonság szempontjából veszélyeseknek a bezáratását a közigazgatási hatóság kimondotta s a nagy összegbe kerülő építkezést a csekély népességű egyház önerején teljesíteni képtelen.

3000 kor. tőkének megfelelő 150 kor. kamatsegélylyel elsősorban való segélyezésre ajánlja közgyűlésünk a nyüvedi egyházat is, mert ez iskolaépítésre felvett nagy összegű adóssággal van már terhelve s a vihar által megrongált torony és templomtetőzet kijavítására felvett újabb kölcsön törlesztése elviselhetetlen terhet róna a különben sem népes egyház tagjaira.

Ugyancsak elsősorban való segélyezésre ajánlja közgyűlésünk 10000 korona tőkének megfelelő 500 korona kamatsegély erejéig a nagykakucsi egyházat, mert lelkészi lakása teljesen tarthatatlan állapotban van s a 240 lelket számláló, szegénysorsu lakosságból álló, építkezésből származott adóssággal is terhes egyház a halaszthatatlan építkezést önerején teljesíteni képtelen.

Végül 12000 kor. tőkének megfelelő 600 korona kamatsegélylyel elsősorban való segélyezésre ajánlja egyházmegyénk a nagyszántói egyházat, mert a lelkészi telek vé-

telre felvett kölcsönnel már is megvannak terhelve s a csekély népességű egyház önjerején a lelkeszi lakás felépítésére képtelen.

Másodsorban való segélyezésre ajánlja közgyűlésünk 3800 kor. tőkének megfelelő 190 kor. kamatsegély erejéig a fugyivásárhelyi egyházat, mivel az építkezésre felvett adósság törlesztése a nagyobbára szőlőmunkásokból álló egyháztagokat súlyosan terheli.

Hitelesítettett Nagyváradon, 1912 október 3.

Sulyok István,
esperes egyházi elnök.

Bary József,
egyh. gondnok világi elnök.

Dr Thury László,
jegyzőkönyvvezető.

209. szám. A bihari ref. egyházmegyei bíróságnak 1912. szeptember 26-án tartott ülésén esperes bejelenti, hogy az E. T. V. t. c. 13. §-a szerint a bíróság időszaki tanácsa az 1912 okt. 1-től, 1913 okt. 1-ig terjedő egy évre megalakítandó.

A bíróság ezen évre az időszaki tanácsot Csák Máté, Szemess László és dr Szegedy Lajos rendes, Lévay Mihály, dr Miskolczy Ferenc és Tatár Zoltán póttagokból megalakítja.

Sulyok István,
egyházi elnök.

Bary József,
világi elnök.

Dr Thury László,
jegyzőkönyvvezető.

Birósági ügyek.

210. szám. Jelen voltak a bíróság részéről Sulyok István esperes és Bary József egyházmegyei gondnok, mint elnökség, akik közül a tárgyalást Sulyok István esperes vezette; továbbá Szemess László, Major Gyula, Surányi Lajos, Lévai Mihály egyházi; Tatár Zoltán, Szegedy Lajos világi tanácsbírók. Jegyző dr Thury László.

A felek részéről: Dr Thury Kálmán egyházmegyei ügyész, az egyház képviselőjében Kiss Antal lelkész és Dancsházy Lajos gondnok, továbbá Kiss Nándor panaszlott.

Tárgyalás alatt van Kiss Nándor berettyószentmártoni kántortanító ellen indított fegyelmi ügy.

A megtartott nyilvános tárgyalás után a zárt tanácskozás befejezésével az elnök nyílt ülésben az érdekelt felek jelenlétében kihirdette a következő ítéletet:

A bihari reform. egyházmegyei bíróság, mint elsőfoku fegyelmi bíróság Kiss Nándor kántortanítót vétkesnek mondja ki 6 rendbeli az E. T. V. tc. 34. §-nak A. 1. és 3. pontjaiba ütköző fegyelmi vétségben s ezért őt az E. T. V. tc. 35 §-ának d) pontja alapján viselt hivatalából azon helyről minden javadalom nélkül való elmozdításra ítéli s egyidejűleg az E. T. V. tc. 132. §-ának c) pontja alapján a 98. §. értelmében hivatalától felfüggeszti.

Követeli, hogy a fegyelmi eljárással felmerült 17 kor. 35 fillér eljárási költséget a bihari ref. egyházmegye közig. penztárának 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett fizesse meg.

Sulyok István,
egyházi elnök.

Bary József,
világi elnök.

Dr Thury László,
jegyzőkönyvvezető.

211. szám. Jelenvoltak a bíróság részéről Sulyok István esperes és Bary József egyházmegyei gondnok mint elnökség, akik közül a tárgyalást Sulyok István esperes vezette; továbbá Szemess László, Lévai Mihály, Surányi Lajos, Major Gyula, Kiss Antal egyházi, Tatár Zoltán és dr Szegedy Lajos világi tanácsbírák. Jegyző: dr Thury László.

A felek részéről: dr Thury Kálmán egyházm. ügyész, Kovács Endre panaszlott, az egyház részéről Csernák Béla lelkész, H. Szabó Sándor gondnok.

Tárgyalás alatt van Kovács Endre furta kántortanító fegyelmi ügye.

A megtartott nyilvános tárgyalás után a zárt tanácskozás befejeztével az elnök nyílt ülésben az érdekelt felek jelenlétében kihirdette a következő ítéletet:

A bihari egyházmegye bírósága, mint elsőfoku fegyelmi bíróság Kovács Endre kántortanítót az I. tc. 133.; VI. tc. 23. §§-aiban, valamint az V. tc. 34. §-ának A) 1. és 3. pontjaiba ütköző két rendbeli fegyelmi vétségben vétkesnek nyilvánítja s ezért őt az V. tc. 35. §-ának c) pontja alapján az egyházm. közigazgatási pénztárba 15 nap különbeni végrehajtás terhe alatt fizetendő 50 korona pénzbüntetésre ítéli, kötelezván őt arra is, hogy a vizsgálat felmerült 27 kor. 35 fillér költséget 15 nap különbeni végrehajtás terhe alatt az egyházmegye közigazgatási pénztárába fizesse be.

Sulyok István,
egyházi elnök.

Bary József,
világi elnök.

Dr Thury László,
jegyzőkönyvvezető.

212. szám. Jelenvoltak a bíróság részéről Sulyok István esperes, Bary József egyházmegyei gondnok, mint elnökség, kik közül a tárgyalást Sulyok István esperes vezette, továbbá Szemess László, Lévai Mihály, Surányi Lajos, Major Gyula, Kiss Antal egyházi; Tatár Zoltán és dr Szegedy Lajos világi tanácsbírák. Jegyző: dr Thury László.

A felek részéről: Dr Thury Kálmán egyházmegyei ügyész s Papp Károly megbízott ügyésze.

Tárgyalás alatt van Papp Károly volt darvasi, jelenleg turkevei tanító fegyelmi ügye.

A megtartott nyilvános tárgyalás után a zárt tanácskozás befejezésével az elnök nyílt ülésben az érdekelt felek jelenlétében kihirdette a következő ítéletet.

A bihari ref. egyházmegyei bíróság, mint elsőfoku fegyelmi bíróság Papp Károly volt darvasi, jelenleg turkevei tanítót az E. T. V. tc. 34. §-ának A) 3. pontjába; továbbá az E. T. I. tc. 135. §-ába és az V. tc. 34. §-ának A) 1. pontjába ütköző fegyelmi vétségekért vétkesnek mondja ki s ezen vétségekért őt az V. tc. 35. §-ának b) pontja alapján feddésre itéli, elrendelvén, hogy ezen ítélet jogerőre emelkedése után a büntetés végrehajtása és tudomás vétel céljából a heves-nagykunsági ref. egyházmegye elnökségével hiteles kiadványban közöltessék.

Sulyok István,
egyházi elnök.

Bary József,
világi elnök.

Dr Thury László,
jegyzőkönyvvezető.

Hegedüs Ferencz.

1838—1911.

A vig kedélyü emberek közé tartozott, a kik felett az élet zivatarai — úgy szólván — nyomtalanul vonulnak el, az élet terheit meg sem érzik, édességét pedig nem felejtik el élvezni. Vig kedélylyel áldotta meg a gondviselés. Ez a vig kedélye volt az, melyért különösen férfitársaságban sokan kedvelték. Ez nem hagyta el őt az élet legsúlyosabb változásaiban sem, pedig ilyenekben is volt, nemcsak örömeiben főrésze.

Született Sárospatakon az 1838-ik év okt. hó eiső napján, szegénysorsu iparos szüléktől. Apja Hegedüs József, anyja Kabai Zsuzsána volt, kik fiukat az elemi

iskola elvégzése után a miskolci gimnáziumban tanították. Az érettségi vizsga után szülővárosába Sárospatakra ment tanulmányait folytatni. Itt végezte a theol. I—II. évi tanfolyamát, a III-ik évinek hallgatása végett Debreczenbe ment. Innen academica promotióra Konyárra bocsáttatott. Itt működött aztán 3 évig, mint fitanító közmegelegedés mellett, hol meg is nősült, feleségül vevén főnökének leányát Mócsy Lujzát.

Rendes lelkészszé választották Fugyiban 1862. évben. Három évi lelkészkedése után, az 1870-ik évben Köröskisjenő hívta meg lelkészül, hol 41 évig működött.

Mint embert és mint lelkészt hivei szerették. Ez a szeretet többször, de kivált akkor nyilvánult a legszebben iránta, mikor az 1878—81. évekre megyei bizottsági tagnak választották.

Egészségét, mely vasból látszott lenni, megtörte a 73 év, kedélyét azonban még a halálos ágy sem.

Meghalt rövid szenvedés után, az 1911-ik év december 30-án.

Emléke hivei s lelkésztársai előtt sokáig fennmarad.

Nyikos Sándor.

1852 — 1912

Született Csökmön 1852 jun. 14-én Nyikos Sándor tanító és Kémeri Zsuzsanna szüleitől. A gimnásiumot Mezőturon, a bölcsészeti és theologiai tanfolyamot Debreczenben végezte. Akadémikus rektor lett Csökmön 1874 jan. 4-én s ezen álláson működött 1877 jan. 2-ig, mikor ugyancsak ebben az egyházban előbb segéd, majd 1878 ápr. 24-ig időközi lelkészi szolgálatot teljesített. Innen Pusztatoldra távozva segéd, majd időközi lelkésznek, a hol főnöke elhunytával 1879-ben rendes lelkésznek választott. Az 1880. évi május hó 18-án házasságra lépett Katona Idával.

Puritán egyszerűségű, kedves és vidám kedélyű, hivatásában kötelességérző munkás lelkipásztor volt, aki becsületes és fáradtságot nem ismerő szorgalommal dolgozott egyháza és népes családja érdekében. Ároni hajlékát boldogság és zavartalan megelegedés töltötte be évtizedeken keresztül. De pár évvel ezelőtt a családjában

viharként rászakadt csapások és megpróbáltatások testben és lélekben megtörték a nemrég még erős férfiut, mig-nem az 1912. évi augusztus hó 28-án a halál álmában megpihent. Hálás emlékezett virasszon sirja felett.

Falusy Károly.

1846–1911.

Az 1911-ik év okt. 14-ik napján a délelőtti órákban megdöböntő hír terjedt el futó tűzként Mezötelegd és a szomszédos Pusztajlak községben. A vallás különbség nélkül mindenki által szeretett és tisztelt mezötelegdi református lelkész Falusy Károly tragikus halálának hire.

Még meg megremeg a toll kezemben, egy év mulva is, nagy tragoediától nemes lélek! Keresem a választ nyugtalan lelkemben! Nem találom! Az ég is elborul, a csillag is lefut, a napot is felhő takarja sokszor... De ne kutatgassuk az elrejtett titkokat.

Falusy Károly született Debrecenben az 1846-ik év okt. hó 14-ik napján. Szülei Falusy Károly és Ember Zsófia voltak. Atyja előbb kereskedő, később városi kishivatalnok. Iskoláit szülő városában elvégezvén, az akkori szokás szerint academica promotión volt Székelyhidon 3 évig. Innen Szalacsra hivatott segédlelkésznek, hol a hivek szeretetét annyira megnyerte, hogy az ez idő alatt megüresedett lelkészi állásra szerették volna megválasztani, ezt azonban egy és más nem tőle függő érdekek meggátolták. Rendes lelkész lett Fugyiban az 1877-ik évben. Itt a lelkészlak oly rozzant állapotban volt, hogy az ifju lelkésznek az idő viszontagságai ellen sem nyújtott kellő védelmet. Mint kis egyház lelkésze tanító is volt s ezt a tisztét is nagy lelkiismeretességgel és szép eredménnyel végezte. A kis egyház az ő önfeláldozó munkája alatt az előhaladás, az anyagi jólét útjára lépett.

Lelkészi működésének hire hamar elterjedt a környéken s már két év mulva a mezötelegdi egyház választotta meg lelkészének. Mezötelegden, aztán családot alapított, nőül vette az 1880-ik évben Kovács Ágnest, a mezötelegdi birtokos néhai Kovács Károly nevelt leányát. Családja megnépesedett. Hét gyermekkel áldotta meg a

gondviselés. Ezek voltak az ő apai szívének legnagyobb örömei, de legnagyobb gondjai is, mert ezeket mind kitaníttatta.

A mezőtelegdi elhanyagolt egyház az ő kitartó, hives munkája, sőt olykor-olykor még anyagi áldozata mellett romjaiból kiemelkedett, külső és belső életében örvendetes gyarapodást vett.

Áldás legyen emlékezetén!

Szalay Pál.

1839—1912.

Született 1839 augusztus hó 20-án Érkörtvélyes községben Szalay József Pataky Zsuzsánna nemes szülőtől. Elemi iskolái s a gymnasium I. osztályán át anyai nagybátyjának szentkirályi ref. lelkész Pataky Sándor felügyelete alatti elvégzése után az 1853-ik évben a debreceni főgymn. II-ik osztályába felvétetvén, ez időtől kezdve a gymnasiumi, bölcsészeti és theologiai tanfolyamokat Debrecenben végezte. Negyedéves theologus korában a tanárkar által kollégiumi gazdának megválasztatott s e hivatalt 1 évig közmegelegedésre viselte. 1865-ben március 21-én Szovátra akadémikus rektornak ment. Itt működött 3 évig, 1868 március 21-ig. Rektorsága bevégezése után 1868 áprilisban káplánnak Gyomára ment, innen 5 hó múlva, miután főnöke elhunyt Élesdre távozott. 1869. év május 9-én Hegyközpályiban rendes lelkészül megválasztatott.

Hivatala elfoglalása után 3 év múlva 1872. év okt. 28-án megnősült feleségül vevén özv. Buday Andorné szül. nagyilosvai Ilosvay Krisztinát. E házasságból egy gyermek született Szalay Dezső, nevelt gyermekei Buday Elemér és Tihamér. 43 éven át munkálkodott a hkpályii egyháznak anyagi és szellemi felvirágoztatásánál, miként az egyház jegyzőkönyvei bizonyítják. Az 1870-ik évben a roskadozó lelkészlak nagyrészen újonnan építettett. Az 1889. évben az új iskola és tanítóilak építettett fel. Az 1901-iki évben pedig 12000 korona költséggel a templom renováltatott s új harangok szereztettek. Azután orgona

alapot létesített, gyűjtögetett, mignem 1912. évben már betegen fel is állította az orgonát.

A gondos. munkás és áldozatkész hű szolga emléke fénylik mint a nap az ő hivei előtt időtlen időig!

A bihari ref. egyházmegye szabályrendelete.

Az egyházi belhivatalnokok változása esetén előforduló fizetés megosztásról és a beruházások megváltásáról.

I. A fizetés megosztása.

1. §. Minden belhivatalnok állomásának jövedelmét attól a naptól igényelheti, amelyen állomását felsőbb egyházhatósági beleegyezéssel elfoglalta, s jövedelmének élvezésében marad haláláig, illetve özvegye vagy kiskorú árvái a törvényszerű kegyeleti idő tartamáig, vagy más állomásra el nem távozásáig, vagy nyugalomba lépéséig, vagy egyházi bírósági ítélet útján állásától el nem mozditásáig.

2. §. A lelkészi állások jövedelmét alkotó földek hozadékának megosztásánál a régi egyházi év irányadó, amely április 24-től, április 24-ig tartott s melynek jövedelmét az annak folyamán elvetett s be is takarított tavaszi, — s az annak folyamán elvetett s bárcsak a következő év nyarán betakarított őszi vetés képezte.

A vetések letakarítását, cséplését az a hivatalnok eszközölte, aki vettettetett, ennek halála esetén a család. A termésből mindenik lelkészt annyi tizenketted rész illet meg a ráfordított költségeken kívül, a hány hónapot azon állomáson töltött.

Ha a jövedelmi föld egészben vagy részben bérlet útján használtatik, akkor a bérleti összegből is annyi tizenketted rész a javadalmasé, a hány hónapig azon állomás kötelelességeit teljesítette.

3. §. Tanítók, énekvezérek föld jövedelmének megosztásánál az 1. és 2. §. intézkedésének megtartása mellett az iskolai esztendő (szeptember 1-től, szeptember 1-ig) az irányadó; tehát a termés, vagy bérleti jövedelem az eltöltött idő arányában kerül megosztásra.

4. §. Ha a távozó belhivatalnok a földet nem a szokásos fordulóhoz mértén használta, hanem többet vetett be; a bevetett több terület termését utódjának át adni köteles. Ha kevesebbet vettettetett, azért kárpótlást nem követelhet.

II. Beruházások megváltása.

5. §. Kárpótlás csak olyan beruházásokért követelhető, melyek a presbyterium hozzájárulásával, megfelelő terv, s presbiteri jegyzőkönyvben meghatározott költségvetési összeg erejéig foganatosítottak. Azért szükséges, hogy a trágyázáson kívül minden beruházás tényleges értéke a beruházás teljesítése után is jegyzőkönyvbe igtattassék.

6. §. Az épületeken a lelkész költségén tett javításokért kárpótlás nem jár; de a szükséges átalakítások, melléképületekért, valamint a külső földeken tett építkezésekért, (ha a tagbirtok legalább is 20 hold) az utód beruházási díjat fizet, ha az 5. §. rendelkezése szerint a beruházási érték megállapítható és pedig:

Ha az érték az építkezéstől számított 10 évnél előbb történik, a teljes érték 75 százalékát;

10-15 év között az érték 50 százalékát.

15 éven túl minden évben 2 százalékkal kevesebb.

7. §. Házi kertekben javadalmi földeken létesített gyümölcsös, szőlőtelep, ha jó karban megy át az utód birtokába, az első tizenkét évben a beállítási költség teljes összegével váltandó meg, azontul minden évben 10 százalék vonandó le. Rossz karban levő szőlő, melyből tökéek hiányoznak a hiányzó tökéeknek megfelelő érték a beruházási értékből előre leütendő lészen.

8. §. Virágos kertekben a diszfák, ~~ok~~ bokrok, udvarokon a lombfák megváltandók a berendezés tiz első évében teljes értékben, azontul minden évben az érték 10 % levonandó; az eképen megváltott fák a javadalmas tulajdonát képezik s rendelkezésére állanak.

9. §. A föld javításoknál az utolsó 3 évi trágyázás értékének $\frac{2}{3}$ része az elődnek megtérítendő.

10. Irtásokért vagy tagbirtok körülárkoltatásért az utód csak hat éven belül tartozik kártérítéssel a használati évek számának arányában.

11. §. Évelő takarmány növények vetésénél a vetőmag ára még pedig a lóhere ára egy éven, a lucerna-mag ára három éven belül megtérítendő.

12. §. A tagbirtok körül a javadalmas által ültetett ~~akácok a javadalmas tulajdonát képezi. Ezen akácok beállítási költsége tiz éven belül az elődnek megtérítendő. Az összeg tiz év multával minden évben 10 százalékkal apad.~~

*Tíz év múlva
mikor
1 lombfélé
és akácok
mindenkor becsúszásban vannak meg, s az így megült fák a
javadalmas tulajdonát képezik.*

III. Általános határozatok.

135

Ugy a fizetés megosztás, mint a beruházásokért járó kárpótlás az esperes, vagy küldöttje jelenlétében tartandó presbyteri gyűlésen a vonatkozó okmányok vagy becslések alapján mindig a lelkeszi állás pályázatra bocsátása vagy meghívás után való betöltése előtt állapittatik meg.

A megváltást az egyház is teljesítheti, ha ezt nem tenné a megállapított összeget az utód köteles megfizetni.

Ha a presbyteri gyűlésen a megváltásra kötelezett tárgyak értékére nézve megállapodás nem jöhetne létre, joga van a feleknek — egyháznak, távozó belhivatalnoknak, vagy jog utódjának külön-külön vagy együttesen választott szakértők által állapittatni meg az értéket; ha a felek így sem tudnának megegyezni, vitás esetekben az egyházmegyei közigazgatási bíróság dönt, amelynek döntése ellen felebbezésnek helye nincs.

E szabályrendeletet a bihari reform. egyházmegye 1912. szeptember hó 27-én Nagyváradon tartott rendes közgyűlése 151. szám alatt elfogadta.

Megerősítettett a Tiszántuli ref. egyházkerület 1912. nov. hónap 29 és következő napjain tartott közgyűlésének 589. sz. végzésével.

A bihari ref. egyházmegye közigazgatási és alapítványi pénztárának alapszabályai.

1. §. Cim : A bihari reform. egyházmegye közigazgatási és alapítványi pénztára.

2. §. E pénztárba kezeltenek az egyházmegye közszükségeit fedező vagyonszerző jövedelmek valamint az egyházmegyei közgyűlés által kezelés céljából ide beutalt alapítványok esetleg egyházi betétek.

3. §. A közigazgatási pénztár jövedelmei:

- a) A tőkepénz kamatai.
- b) Különböző címen beutalt segélyek.
- c) Az egyházak gyűlés tartási járuléka.
- d) A lelkeszek, egyházak és tanítók által fizetendő bekebelezési díjak.
- e) A lelkeszek, egyházak és tanítók által fizetendő változás díjak.

f) Évnegyedenkénti hirdetésből befolyó persely pénz.
 g) Az egyházmegye közgyűlésének az I. t.-c. 55. §-hoz (6., 7., 12.) és az I. t.-c. 14. §-hoz (13. §.) kiadott szabályrendeleteiben megjelölt birság díjak.

h) Esperesi pecsét díjak.

i) Az egyházmegye lélekszáma után gyülekezetenként fizetendő közigazgatási járulék.

4. §. A közigazgatási pénztárt illető összes járulékok, — kivéve az esperesi pecsét díjakat, melyek az okmány átvételekor azonnal fizetendők, az egyház látogató küldöttségek által beszédetvén, esperes által a közigazgatási pénztárba beutaltatnak.

5. §. A pénztár kezelése az egyházmegyei lelkészek közül választott pénztárnokra bízatik. A pénztárnokot az egyházmegyei közgyűlés 10 esztendőre választja s tisztelet díját időről-időre megállapítja.

6. §. Tartozik a pénztárnok a kezelése alá adott és beutalt összegeket szavatosság mellett kezelni, úgy a közigazgatási pénztárról, valamint az alapítványokról rendes pénztári naplót vezetni, s ezeket havonként és az év végén lezárni.

7. §. Tartozik pénztárnok a közigazgatási és alapítványi pénztárnok a közigazgatási és alapítványi pénztárakról évenként rendszeres számadást készíteni, s azokat január hó végéig egy okmányolt s egy okmánnyal el nem látott példányban az esperesi hivatalhoz felterjeszteni.

8. §. Minden a közigazgatási és alapítványi pénztárból kifizetendő összeg nyugtája az esperesi hivatalhoz terjesztendő fel. honnan az érvényesítés után a pénztárnokhoz megküldetik. Esperesi érvényesítés nélkül pénztárnoknak a nyugta értékét kifizetni nem szabad. Kivételt képeznek a pénztárban átmenetileg kezelt segélyek.

9. §. Tartozik pénztárnok a kezeihez befizetett és általa kifizetett összegeket pénztár naplójába azonnal beírni s pénzkészletet biztos helyen őrizni. Ha a pénztárban a készlet az 500 koronát meghaladná tartozik ott haladéktalanul gyümölcsözőleg elhelyezni azon pénzintézetekben, melyeket az egyházmegye e célra kijelöl.

10. §. Az egyházmegyei közpénztári és alapítványi tőkéket pénztárnok, vagy mint takarékos betéteket kezeli,

vagy kellő biztosíték mellett kölcsön adja az egyházmegyei ügyész közreműködésével.

A kölcsön nem adott tőkék takarékpénztári betétkénti elhelyezését, illetőleg az egyházmegye időnként intézkedik.

11. §. Kölcsön adható első helyeni betáblázásra földbirtokra az egyházmegyei ügyész által valódinak talált becsérték 75 százalékaig; ha a bekebelezés nem első helyre ajánltnék, úgy a megelőző terhek kétszeresen számíttatván, kölcsön csak a fentmaradó fél értékig adható. Agrár kölcsönnel terhelhető ingatlan önálló jelzálogul nem szolgálhat, csak annyiban szolgálhat a követelés biztosítására, amennyiben a követelést a fenti értelemben egyéb ingatlanok is biztosítják, de ez esetben is feljegyzendő reá a terhelési tilalom.

Ha a kölcsön beltelekre házra adatik, — mely az érték 40 százaléka lehet, a biztosítékul lekötendő épületek tűzkár ellen biztosítandók s a biztosítási kötelezvény és az utolsó díj nyugta pénztárnoknál letétbe helyezendő.

12. §. A kölcsönvett összeg után a kamat félévenként előre fizetendő. A kölcsön rendszerint 10 évre adható.

Kamatláb 8 százalék. 500 koronát meghaladó kölcsönnél 7 százalék számítására ügyész és pénztárnok felhatalmaztatnak.

14. § Joga van kölcsönvevőnek az egész kölcsönt 6 havi felmondásra visszafizetni, viszont ha a kötelezvényben elvállalt kötelezettségnek kölcsön vevő eleget nem tenne, hitelező pénztár a kölcsönt 3 hónapra felmondja. Per óvadék címén a kölcsön tőke bekebelezésével egyidejűleg megfelelő összeg bekebelezendő.

15. §. Pénztárnok kölcsönt csak az ügyész véleménye alapján adhat s a kölcsön folyósítását csak akkor eszközölheti, ha az ügyésztől értesítést nyert, hogy a bekebelezés megfelelő sorrendet nyert.

16. §. A kölcsön jelzálog bekebelezési kérvényt a kötvénnyel együtt egyházmegyei ügyész állítja ki s a bekebeleztetést kölcsön vevő terhére eszközli.

17. §. A törlési nyugtát ügyész véleménye alapján mindenkor az eredeti kötvény üresen maradt részén pénztárnok állítja ki s a írja alá s megerősítés céljából espereshez felterjeszti. Rész törlési engedély kiadása esetén tartozik pénztárnok az eredeti kötelezvényt a résztörlési engedély kapcsán esperesnek bemutatni, hogy a kötelez-

vény hátlapján a törölt összeg nyilvántartás céljából leírandó legyen.

18. §. Az egyházmegyében levő egyházaknak 10 évi törlesztésre bekebelezés nélkül is adható kölcsön, ha az egyházmegyei közgyűlés illetőleg az esperes a kölcsönvételt engedélyezte, de csak abban az esetben, ha a presbyterek illetve egyháztagok megfelelő számban aláírják a kötelezvényt minden esetre úgy, hogy az aláírók magán vagyona, a kért kölcsönt legalább ötszörösen meghaladja.

19. §. Ezen szabályzat az egyházmegyei közgyűlés által történt megerősítés után azonnal életbe lép.

Tárgyalta és elfogadta a bihari ref. egyházmegye, 1912. évi szeptember hó 27-én Nagyváradon tartott rendes közgyűlésén.

Megerősített a Tiszántuli reform. egyházkerület 1912. évi nov. hónap 19 és köv. napjain tartott közgyűlésének 582. sz. végzésével.

*

J a v a s l a t

a bihari református egyházmegye közigazgatási és alapítványi pénztára alapszabályának 3. §-ának c) pontjához.

ad. c.

Az egyházak gyűléstanítási járuléka:

I.	1— 500	lelket számláló gyülekezeteké	5	kor.
II.	500—1000	„ „ „	10	„
III.	1000—2000	„ „ „	15	„
IV.	2000—3000	„ „ „	18	„
V.	3000—4000	„ „ „	20	„

ezenfelül minden megkezdett ezer lélek után 2—2 korona; a járulék kirovásánál mindig az utolsó népszámlálás adatai az irányadók.

ad. i.

Az egyházmegyei közigazgatási pénztárba az egyházak minden lélek után 2 fillér járulékot fizetnek a canoni egyházlátogatás alkalmával a bejelentett évenkénti lélekszámnak megfelelően.

Tárgyalta és elfogadta a bihari ref. egyházmegye az 1912. évi szeptember hó 27-én Nagyváradon tartott rendes közgyűlésén.

Betűsoros tárgymutató

**a bihari református egyházmegye 1912. évi szeptember hó
27-én Nagyváradon tartott közgyűlésének jegyzőkönyvéhez.**

	Szám.
Adományok megköszönése — — — — —	121
Ártánd orgonát építhet — — — — —	132
Ártánd kántori szerződése — — — — —	190
Ács Endre kérvénye — — — — —	207
Babicsák József megerősítése — — — — —	133
Beruházási szabályrendelet — — — — —	151
Bartha Elek furtai tanító megválasztása — — — — —	134
Bsztmártoni fiu iskola — — — — —	129
„ alapítólevél — — — — —	180
Bihari tanítói földek bérbeadása — — — — —	134
„ ideiglenes kölcsön — — — — —	131
Biharpüspökii ingatlan szerzés — — — — —	167
Bsztyánosi alapító levelek — — — — —	181
Bojt 10,000 k kölcsöne — — — — —	168
„ alapító levele — — — — —	182
Boross Lajos nszántói tanító megerősítése — — — — —	136
Bors a vagyonleltárra vonatkozólag jelentsen — — — — —	118
Csőkmő az egyházi szertartás mellőzése okáról jelentsen — — — — —	118
Darvasi alapító levelek — — — — —	183
Esperes megnyitó beszéde és imája — — — — —	92
Esperes jelentése — — — — —	111
Esperes időszaki jelentése — — — — —	131
Egyhker. határozatok 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, — — — — —	110
Egyházi adóhátralékok — — — — —	127
Egyhm. közig. pénztár költségelőirányzata — — — — —	142
Eröss Károly felebbezése — — — — —	133
Falussi Károly életirata — — — — —	—
Fertőző betegségek miatt iskolák zárva — — — — —	131
Fugyii lelkész bibliát magyarázzon — — — — —	114
Fugyii templomszékek készítése — — — — —	169
Fugyivásárhelyi egyház kérvénye — — — — —	180
„ „ „ a Ref. segélyegyletkez — — — — —	200

Fugyivásárhelyi egyház ingatlana	—	—	—	—	—	—	170
„ „ alapítólevelek	—	—	—	—	—	—	184
Furtai ideiglenes kölcsön	—	—	—	—	—	—	131
Furtai tanítóválasztás felebbezése	—	—	—	—	—	—	131
Gyűlés tagjainak számbavétele	—	—	—	—	—	—	93
Gyámintézeti szabályzat	—	—	—	—	—	—	153
Hegedüs Ferenc életrajza	—	—	—	—	—	—	—
Hegyköz-csatári tanítói díjlevél	—	—	—	—	—	—	165
„ „ betét könyvek kezelése	—	—	—	—	—	—	197
„ kovácsi tanító figyelmeztetése	—	—	—	—	—	—	130
„ pályii „ „	—	—	—	—	—	—	130
„ ujlaki adóhátralék	—	—	—	—	—	—	123
„ „ áll adóhátralék	—	—	—	—	—	—	126
Horváth Sándor megerősítése	—	—	—	—	—	—	132
Időszaki tanács megalakítása	—	—	—	—	—	—	209
Igazolatlanul elmaradtak	—	—	—	—	—	—	95
Ifj. egyesületek alakítása	—	—	—	—	—	—	115
Iskolába nem járókról jelentés	—	—	—	—	—	—	128
Iskolák tulzsufoltsága	—	—	—	—	—	—	154
„ dékáni látogatása	—	—	—	—	—	—	153
Igazgató-tanítóság szervezése	—	—	—	—	—	—	161
Jákóhodosi adókulcs	—	—	—	—	—	—	131
Kérvényeket átvizsgáló bizottság	—	—	—	—	—	—	38
Kincses Ilona megerősítése	—	—	—	—	—	—	137
Kisszántói vegyes iskola	—	—	—	—	—	—	129
„ egyház kérvénye	—	—	—	—	—	—	137
„ „ kölcsöne	—	—	—	—	—	—	171
Konrád Géza nap- és fuvardija	—	—	—	—	—	—	143
Kovács Endre nyugdíjaztatása	—	—	—	—	—	—	166
Körmendi József megerősítése	—	—	—	—	—	—	138
Közig. pénztár szabályzata	—	—	—	—	—	—	152
Közalapi segélyért kérvényezők	—	—	—	—	—	—	136
Mezőtelegdi lelkész bibliát magyarázzon	—	—	—	—	—	—	114
„ confirmálás ideje	—	—	—	—	—	—	116
„ orgona-ügy	—	—	—	—	—	—	131
„ alapítványok	—	—	—	—	—	—	192
Mikó Ernő indítványa	—	—	—	—	—	—	155
Missiói ügyek	—	—	—	—	—	144	150
Nagyvárad a kitérőkről jelentsen	—	—	—	—	—	—	119
Nagyvárad tanítónőképzőbe igazgató tag választása	—	—	—	—	—	—	162
„ tanítónőképző költségvetése	—	—	—	—	—	—	163

III

Nagyvárad tanítónőképző igazgató lakbéré	—	—	—	—	164
Nagykakucs egyház kérvénye a Ref. segélyegylethez	—	—	—	—	201
„ templom torony kiépítése	—	—	—	—	172
„ lelkészlak építés	—	—	—	—	173
„ alapító levél	—	—	—	—	155
Nagyszántó a vagyon leltárról jelentsen	—	—	—	—	122
„ egyház kérvénye	—	—	—	—	202
„ lelkészlak építése	—	—	—	—	173
Népiskolai szervezet	—	—	—	—	156
Nyikos Sándor életrajza	—	—	—	—	—
Nyüvedi egyházi tanácsa 86 – 1909. sz. végzés megtartására utasítatik	—	—	—	—	113
Nyüvedi egyház ideiglenes kölcsöne	—	—	—	—	131
Nyüvedi egyház 3000 korona kölcsöne	—	—	—	—	175
Presbiteriumokra vonatkozó utasítás	—	—	—	—	125
Pelbárhidai egyház kérvénye	—	—	—	—	198
„ „ „ ref. segélyért	—	—	—	—	203
„ „ „ pince építése	—	—	—	—	176
Pósalakai alapító levél	—	—	—	—	186
Pusztatoldi engedély nélküli építkezésre vonatkozó határozat	—	—	—	—	177
Pusztajlak kérvénye a ref. segélyegylethez	—	—	—	—	204
Remeczky Sára tanítónő megerősítése	—	—	—	—	135
Révi egyház 500 kor. kölcsöne	—	—	—	—	178
„ „ kérvénye a ref. segélyegylethez	—	—	—	—	205
Síter a vagyon leltárról jelentsen	—	—	—	—	122
Szalay Pál életrajza	—	—	—	—	—
Számvevőszék jelentése	—	—	—	—	140, 141
Szalárdi alapító levél	—	—	—	—	187
Szegények gondozásáról	—	—	—	—	120
Tanügyi bizottság lemondása	—	—	—	—	160
Tanítók eskütétele	—	—	—	—	139
„ „	—	—	—	—	157
Távollevők igazolása	—	—	—	—	94
Tisztikar lemondása	—	—	—	—	96
Gróf Tisza István üdvözlése	—	—	—	—	97
Zsákai alapítólevél	—	—	—	—	188
Varga Gedeon kérvénye	—	—	—	—	208
Váncsodon vasárnap isteni tisztelet tartassék	—	—	—	—	112
Váncsodi alapító levelek	—	—	—	—	189
Váradless 1100 kor. kölcsöne	—	—	—	—	179
Váradless kérvénye a ref. segélyegylethez	—	—	—	—	206

ESPERESI JELENTÉS

**A bihari református
egyházmegye 1911. évi valláserkölesi és
anyagi állapotáról.**

NAGYVÁRAD
NYOMATOTT LASZKY ÁRMIN KÖNYVNYOMDÁJÁBAN
1912

Nagytiszteletű s tekintetes egyházmegyei közgyűlés!

A törvényszerű egyházlátogatást a f. évi május és június hóban részint személyesen, részint köldöttségek megbízásával végeztem. A vizsgálat az egyházi I. t.-c. 170. §-ában foglalt utasításnak megfelelően az egyházaknak valláserkölcsei, iskolai és anyagi életére egész részletességgel kiterjedt. A vizsgálati jegyzőkönyvek és jelentések alapján tiszteletteljes előterjesztésemet a következőkben foglalom össze.

I. Valláserkölcsei állapot.

Az isteni tiszteletek látogatottsága mint a valláserkölcsei élet egyik legpregnansabb kifejezője, a multhoz képest figyelemre méltóbb hanyatlást nem mutat. Ünnepeken, de vasárnap délelőttönként is 24 egyházban még mindig szép számmal látogatják hiveink az Ur házáat, 18-ban azonban csak közepes számban jelennek meg a templomban. Nincsen tehát olyan egyház, hol ezeken a napokon az evangélium ne prédikáltassék. De vasárnap délutánonként már a 42 egyházból 3-ban, u. m. Réven, Váradlesén és Váncsodon az isteni tisztelet nem tartható meg; az előbbi kettőben a csekély lélekszám, de az utóbbiban a hivek közönyössége miatt, a melyet, ha pillanatra megtör talán az intés és figyelmeztetés, de a lelkekből állandóan száműzni, úgy látszik, — nem lehet. Ilyenkor 26 gyülekezetben káté, 10-ben káté és bibliamagyarázat váltakozva, 1-ben csak bibliamagyarázat, 1-ben bibliamagyarázat vagy imádság és ismét 1-ben kátémagyarázat vagy imádság tartatik.

Hétköznapiokon, ha a gyülekezeti tagok megjelennek,

minden délelőtt megtartatik az isteni tisztelet 36 egyházban, sőt Pusztaujlakon délután is. Csak bűnbánó hetekben van isteni tisztelet Fugyi, Mezőtelki, Nagykakucs és Rév egyházakban ; ilyen alkalommal még délután is Élesden, Hegyközujlakon, Köröskisjenőben, Mezőtelegden és Mezőtelkiben. Ellenben hétköznapi istentisztelet nincsen Nyüveden és Váradlesen.

A köznapi bibliamagyarázatot nem tartották meg Fugyiban és Mezőtelegden. Az adventi időszakban hetenként egyszer 29, kétszer 5, december és január hóban hetenként egyszer 1, adventtől husvétig hetenként egyszer 3, kétszer 1 egyházban tartott bibliamagyarázat, míg Mezőtelkiben e célra a bűnbánati heteket használták fel.

A vallásos élet fokozása tekintetében még mindig sok a kívánnivaló. Bár annyiféle eszköz áll a nagy cél érdekében rendelkezésre : a fugyii, köröskisjenői és nyüvedi egyházakban idáig semmi sem történt. Vallásos felolvasások tartása és a vallásos iratok terjesztése emelkedőben van, amennyiben a tél folyamán felolvasás volt 29 egyházban s különböző vallásos füzeteket, lapokat járatnak 35 egyházban, amely téren Biharpüspöki főképen kiemelendő. Nagyváradot kivéve, jótékony nőegylet sehol sincsen ; de pár helyen az ilyen egyletek feladatát igen szépen teljesítik a különböző szövetkezetek és társulatok mint péld. Kismarjában, Nagykerekiben. Egyházi énekkar 11 egyházban áll fenn ; ifjusági egyesület 15 egyházban működik, amelyek közül legizmosabb a biharpüspökii, a melynek már saját hajléka van.

A konfirmándus növendékek oktatását 23 egyházban a lelkészek, 18-ban lelkészek és tanítók együttesen, 1-ben pedig a tanító végezték. A konfirmálást mindenütt az egyházmegyei rendeletnek megfelelő időben hajtották végre, Mezőtelegden kivéve, ahol áldozó csütörtökön volt.

Az urvacsorával élők száma valamivel kevesebb az előző évinél. Urasztalhoz járultak : böjtkor : 3815 ; husvétkor : 6961 ; pünkösdkor : 6018 ; ujkenyérkor : 3988 ; ujborkor : 3710 ; karácsonykor : 7421 ; összesen : 31,913. Betegeknek urvacsorát szolgáltatnak ki a rendes urvacsoraszta napjain 17, — egyébkor is 23 egyházban. Bojton és Pelbárthidán beteg nem kívánt élni urvacsorával.

Szektáriusok 18 egyházban találhatók. Nazarénusok

vannak Biharpuspökiben (2 nő,) Csökmőn (fi 6, nő 2,) Furtán (fi 3, nő 3,) Zsákán (fi 10, nő 12,) Jákóhódoson (fi 2, nő 3,) fi 21, nő 22, összesen 43. Babtisták 18 egyházban, fi 89, nő 114, összesen 202. (Nagyobb számmal vannak Köröskisjenőben: 56, Pósalakán: 28, Pusztajlakon: 59). Felekezetenkívüliek 13 egyházban, fi 131, nő 136, összesen 267. (Nagyobb számmal Biharon 46, Hegyközkovácsiban 15, Örvénden 40, Pósalakán 43, Szalárdon 62.) Fugyivásárhely és Nagyvárad a lakosság folytonos hullámozása miatt a szektáriusokat számszerűleg nem mutatja ki.

Az egyházi szertartások mellőzése 15 egyházban fordult elő. Nem kereszteltetett meg fi 9, nő 10, összesen 19. (Ebből Csökmőre 10 esik.) Házasságot egyházilag nem kötött fi 22, nő 23, összesen 45, (Csökmőre 10 egyén.) Szertartás nélkül eltemettetett fi 3, nő 4, összesen 7.

Vadházasságban élt 261 egyén, de ez a szám az évenkénti kimutatásokban tapasztalható folytonos hullámozástól eltekintve, annál kevésbé helyt álló, mivel a fugyivásárhelyi, mezőtelegi, nagyvárad és szalárdi egyházak számszerű kimutatást nem terjesztettek elő.

Lelkesi békeltetésre 22 pár állott elő, kik közül 2 pár békült.

Áttért egyházunkba fi 9, nő 6, együtt 15; kitért tőlünk fi 21, nő 39, együtt 60; felekezetnélkülivé lett fi 5, nő 6, együtt 11. A kitérések nagyobb száma 50 ezuttal is Nagyváradra esik.

A gyülekezeti szegényekről 36 egyház gondoskodik, míg Bihar, Bors, Kisszántó, Nagyszántó, Pósalaka és Váncsod ezt az eminens keresztény egyházi kötelességet a politikai községnek engedi át. A segélyezés pár helyen állandó segélynyújtásban, legtöbb helyen momentán kiegészítésben nyilatkozik. E célra az egyházak 1009·26 K-át fordítottak.

A valláserkölcsei élet terén fölemelő tényként szerepel hiveinknek elismerésre méltó áldozatkészsége, amely kétségtelen bizonyossága e nehéz időben is annak, hogy hitestvéreink meleg szívvvel tudnak áldozatot hozni az egyház és intézményeiért. Az urasztalra felajánlott pénz- és természetbeni adományok beszámításával az egyház céljára befolyt 45,961·78 K, iskolai célokra 2656·87 K, együtt 48,558·65 K.

Az adakozás egyházainkban következő:

Ártánd. Alapítványi pénztár javára: K. Nagy Bálint emlékére 4 K, Szilágyi Mihályné emlékére 2 K, Tolyok Róza emlékére 10 K, Rác Margit emlékére 4 K. *Iskolaépítésre:* özv. Dávid Imréné és leánya 10 K, özv. Oláh Sándorné 2 K, özv. Kr. Szőke Sándorné 10 K, Gy. Nagy Bálint 10 K, S. Pénzes Imre 3 K, Gy. Nagy Lajos 10 K. *Harangfelszerelésre:* Pénzes Ágnes 2 K, Fazekas Imre 4 K. *Egyházi közszükségletre:* Zsigmond Ferenc 100 K. Összesen: 171 K.

Berettyószentmárton. Urasztalra többen kenyeret és bort 24 K értékben. *Orgonaalapra:* Dienes Lajos 100 K, H. Nagy Elek debreceni főgimn. tanár nejének gyűjtése 265 K, Szücs Kálmánné urnő gyűjtése Debrecenben 30 K, Vajna testvérek Zsákán 60 K, ifj. Dancsházi József 20 K, Szilágyi László 20 K, Kiss Antal 12 K, cs. Nagy Lajos 20 K, Csáki Gábor 10 K, Képes Gizella 10 K, Jakó Sándor 10 K, Veres József 10 K, ifj. Tilyász Sándor 10 K, Fekete István r. kath. Furtáról 10 K, özv. Tötös Lajosné 10 K, Kántor Károly 10 K, többek adománya 149. *Bájljóvedelem* 161 K. N. N. *keresztelő edény takaró* 20 K értékben. Angster V. orgonagyára *számtáblát* 5 K értékben. *Perselybevétel* 58 K. Összesen: 1024,22 K.

Bihar. Egyházfentartási alapra: dr Várady Zsigmond 50 K, dr Koczó Jenő 20 K. *Urasztalra* kenyeret Szabó Lajos, Méhes Mihály, özv. Ötvös Mihályné, K. Szabó István, Juhász Károly, Kállay Sándor 48 K értékben. *Perselybevétel* 39,98. Összesen: 157,98 K.

Biharkeresztes. Urasztalra Fodor József, Bördös Mihály, Gyenge Károly, K. Varga Lajos, Lovas Gáspár, Költő Gyula, Kereszturi Lajos kenyeret és bort 61,60 K értékben. *Különböző egyházi célra:* Tárnok János 5 K, Nagy Bálintné 10 K, Pap Zsigmondné 5 K, Sámsoni Lajos 10 K, Balogh Gáspár 100 K, Borsódi Mária 10 K, Hajdu Sándorné 10 K, Szabó Károlyné 40 K, B. Kováts Sándorné 6 K, Oláh Mihály 10 K, Szabó Lajos 6 K, Maduskai Tivadarné 37 K, Rácz Károly 10 K, Oláh József 16 K. Összesen: 275 K.

Biharpüspöki. Egyházi célra Szilágyi Mihály 10 K, Fazekas Lajos 4 K, Szende Lajos 20 K, Németi István 400 K. *Diakonissza alapra* balkéz adomány 14,84 K. Összesen: 448,84 K.

Biharszentjános. Urasztalra kenyeret és bort Szemess László, Bojtor J., Margittai Lajosné, Bodó Jánosné 11,40 K értékben. *Orgonaalapra* többen 14 K. *Új harangokra* Forsáhné 4 K, Cser János 1 K. Egyéb *közszükségleti célra:* anyakönyvi bejegyzéskor

többben 48·20 K, báljövedelem 50·70 K. *Perselybevétel* 10·23 K. Összesen : 139·63 K.

Bors. Urasztalra Dömök Kálmán, Papp László és Kiss Péter kenyeret és bort 15 K értékben. *Egyházi célra*: ifj. Varga Miklós 4 K, Vas András 6 K, sz. Kiss Lajos 50 K, Isza Mihály 2 K, m. Kis Károly 5 K, Hegyesi Sándor 4 K. Nagy Etel 4 K, P. Hegyesi Lajos 20 K, Keressi Lajos 4 K, Varga Lajos 4 K, Rác Imréné 20 K, Kiss Imréné 10 K. Összesen : 148 K.

Bojt. Urasztalra kenyeret és bort adtak Busi F. Lajos, Varga Mihály, Erdei Lajos, id. Lakatos Lajos, Garaguly Gyula. Bán István, Busi P. Sándor 30 K értékben. *Toronyépítésre* özv. id. Szabó Jánosné 40 K, Makra Lajos 10 K. *Orgonajavításra* báljövedelem 46 K. Összesen : 126 K.

Csőkmő. Gyermekpénztárnak Gyáni Ferenc 3 K. *Jutalomkönyvekre* Péchy József 6 K, Szabó Bertalan 2·20 K, Hitelszövetkezet 10 K. *Ruhasegély-alapra* Péchy József 2 K, Lovaska János 1 K. *Szegényalapra* Szabó Bertalan 10 K. *Urasztalra* H. Jenei Józsefné kenyeret 2·40 K értékben. *Szegényeknek*: Többben természetben és készpénzben 67·26 K értékben. Makai József *alapítványa* 500 K. *Perselybevétel* 31·26 K. Összesen : 635·12 K.

Darvas. Templomi szószék takaróra többben 84 K. *Kölcsöntörlesztésre* többben 83·75 K. *Vizsgai jutalom-könyvekre*: 8·06 K. Összesen : 175·81 K.

Élesd. Urasztalra kenyeret adtak: Dávid S., Lévy L.-né, Szilágyi István, ifj. Dávid S., Fekete András és Balogh Andrásné 60 K. értékben. *Egyházi célra* adakoztak: Buder István 98 K, Kovács A. 44·80 K, Pusztai M.-né 50 K, Kovács S. 30 K, Tóth I. 50 K. *Egyházi estélyekből* gyűlt 179 K. *Kálvin-alapra*: 15 K. *Toronyórára* gyűlt 700 K. Gróf Bethlen A. 200 K. *Perselybevétel*: 150·36 K. Összesen : 1427·76 K.

Fugyi. Urasztalra kenyeret és bort: Perei József, Székely Mihály, Székely Sándor, Erdődi Lajos 6—6 K, özv. Szathmáry Antalné 3·60 K, Takács József 2 K, id. Kovács Károly 5 K értékben. Összesen : 44·60 K.

Fugyivásárhely. Urasztalra többben 30 K. *Templomi harmoniumra* többben : 58·90 K. *Harangra* többben : 6 K. *Keresztelő edényre* többben : 20·80 K. *Szegény-alapra* többben : 3·20 K. *Más egyházi szükségletre*: Szinielőadás jövedelme 124·73 K, egyházi báljövedelem 79·30 K. *Perselybevétel*: 39·47, Összesen : 362·40 K.

Furta. Urasztalra többben kenyeret és bort 50 K értékben. *Egyházi célra*: Vajda Sándor 5 K, Veres Zsuzsánna 5 K, Haszon

Eszter 10 K, Gál Zsuzsánna 2 K, Juhász Juliánna 5 K, Vámos Mária 2 K, Kovács Károly 10 K, Rab Eszter 10 K, Veres Imre 10 K, Herczeg Sára 10 K, Juhász Sára 20 K, B. Kovács István 10 K, Venyige Eszter 5 K, Fodor János 10 K, Gellév Rebeka 50 K, N. N. 10 K. *Perselybevétel* : 38·78 K. Összesen : 267·78 K.

Hegyközségi. Urasztalra kenyeret és bort adtak: Szabó Lajosné, Nagy Sándorné, ifj. Bacsa Józsefné, Kelemen Sándorné, Balog Imre, Szabó Lajos, ifju Bacsa József, Kelemen Sándor. *Egyházi közcélra* Tóth Mihály 2 K, Faragó Lajosné 12 K, Végh István 2 K, id. Szabó Istvánné 2 K, öz. Fényes Károlyné 2 K, Mészáros Imréné 2 K, Tóth Károly 2 K, öz. Kállai Imréné 2 K, öz. Patonai Mihályné 2 K, öz. D. Pap Lajosné 2 K, G. Tóth Sándorné 4 K, Mester Béniné 2 K, ifj. Borsos Sándor 2 K, Z. Mészáros Lajosné 2 K, Petes Lajosné 2 K, Kozma Lajosné 4 K, Vékony Lajosné 5 K, N. N. 10 K. *Egyházfentartási alapra* : néh. Somogyi Sándorné 140 K, Németh Péter 50 K, Szücs László 5 K, *Perselybevétel* 27·39 K. Összesen 319·39 K.

Hegyközkovácsi. Urasztalra kenyeret és bort többen 30 K értékben. *Tankönyvek beszerzésére* öz. Zathureczky Albert urnő 25 K. *Szegény iskolás gyermekek felruházási alapra* dr. Cziffra Káimánné urnő 100 K. Összesen : 155 K.

Hegyközpályi. Orgonaalapra : Lőrincz Istvánné 10 K, Szőke Istvánné 10 K, Nagy József 10 K, Szász Károly 20 K, Császár Józsefné 6 K, Bihari Sándor 1 K, Szél Ferenc 2 K, báljövedelem 213·25 K. *Toronyórára* : Sáfár Mihályné 20 K, Tóth Istvánné 2 K. *Adósságtörlesztésre* a közbirtokosság 294 K. Összesen : 529·25.

Hegyközszáldobágy. Urasztalra kenyeret és bort Lakatos József, Zsiri Sándorné, Fábri Károly róm. kath., Sajti Sándor, Szebeni Józsefné és fia, id. Szebeni Lajos, Szebeni Mihály, Kis Imre 44 K értékben. *Iskola átalakítására* községi képviselőtestület 100 K, többen 102·30 K, báljövedelem 36·70 K. Összesen : 283 K.

Hegyközüjlak. Urasztalra kenyeret és bort Bugyi Mihály, Pércsi Lajos és neje, Mosó Mihály és neje, Petri Imre, D. Petri Sándor és neje 60 K értékben. Németh Sándor és neje *toronyórát* készítették 1000 K, Bodó Mihályné *urasztali terítőt* 25 K, Petri Imre *keresztelő készletet és terítőt* 15 K, öz. Biró Lászlóné *keresztelő asztali terítőt* 10 K értékben. Közbirtokosság a fitanitolakás *tetőzetét* kijavíttatta 800 K költséggel. Összesen : 1910 K.

Kísmarja. Iskolasegély a fogyasztási szövetkezettől 300 K. *Templomkerítésre* : fogyasztási szövetkezet 5000 K, többen 145·90

K, báljövdelem 94·54 K. *Harangra* többen 73 K *Perselybevétel* 16·98. K. Összesen : 5630 42 K.

Kisszántó. Urasztalra többen kenyeret 12 K értékben. Egyházi célra Szücs Mihályné 12 K, Tóth Zsigmondné 10 K, Kis Józsefné 12 K, összesen : 46 K.

Köröskisjenő. Urasztalra kenyeret és bort adtak : Id. Lőrincz Mihályné, Török Zsuzsánna, id. Kis Mihály, Pap Sándorné, Pap Imre, Szabó Mihályné, Debreczeni Károly, Szilágyi Lajosné, Szilágyi Lajos, Rév Lajos, Szabó Istvánné, Szabó István 25 K értékben. Összesen : 25 K.

Mezőtelegd. Urasztalra kenyeret és bort többen 40 K értékben. *Orgonaalapra* többen 380·96 K, báljövdelem 100 K *Templomjavításra* többen 2605·97 K. *Perselybevétel* : 31·50 K. Összesen : 3158 43 K.

Mezőtelki. Urasztalra kenyeret és bort adtak : Juhász Karolina, Debreczeni Sándorné, Nagy Istvánné, id. Lukács Gáspárné, ifj. Kovács Istvánné, Borbás Sándorné, Debreczeni Gergelyné, id. Felcsér Imre, id. Lukács Gáspár, Pál István 29 K értékben. Id. Fekete Imre egyháznak 3 K. Összesen : 32 K.

Nagykakucs. Urasztalra kenyeret és bort többen 12 K értékben. *Egyház részére* munkadíj összegét többen 29·20 K értékben. Összesen 41·20 K.

Nagykerek. Urasztalra többen kenyeret és bort 40 K értékben. *Egyház céljára* : Ákos Ferenc 20 K, Jónás Ferencné 10 K, Czeglédi Ferenc 10 K, néh. Szabó Imre 10 K, Fogyasztási szövetkezet 600 K. Összesen : 690 K.

Nagyszántó. Urasztalra kenyeret és bort Gábi József 5 K, Gábi Sándor 5 K értékben. *Urasztali terítőre* : F. Veres Józsefné 8 K, Baksán Miklósné 8 K, Makonyi Anna 20 K értékben. *Egyházi célra* : néh. Czeglédi Ferenc 10 K. Deák József 10 K. Összesen : 66 K.

Nagyvárad. Urasztalra többen természetben és készpénzben 436 K. *Egyházi szükségletre* többen 25,049 K, mely összegben bennfoglaltatik a néh. Polnik Mihályné, szül. Tóth Zsuzsánna által hagyományozott Körös-utcai ház értéke. *Velencei templomra* többen 974·60 K. *Ujvárosi templomra* 901·39 K. *Szegényeknek* 228 K. *Terézia árvaház alapra* 50 K. Összesen : 27,638·99 K.

Nyüved. Urasztalra többen kenyeret és bort 24·60 K értékben. Összesen : 24 60 K.

Örvénd. Többen urasztali és szószékterítőt 250 K értékben. Olasz Mihály és neje *harangra* 100 K. Összesen : 350 K.

Paptamási. Urasztalra többen kenyeret és bort 40 K értékben. *Egyházfenntartási alapra* K. Tóth Julianna 10 K. *Toronyórára* többen 544·40 K. *Perselybevétel* 13·94 K. Összesen : 608·94 K.

Pelbárhida. Urasztalra kenyeret és bort adtak : Dézsi Sándor, Bende Lajos, N. Nagy Lajos, Máté Sándor, Bereczki Lajos, Gönczi József 14 K 40 fill. értékben. *Szegény árvaalapra* többen 7 K. Összesen : 21·40 K.

Pósalaka. Urasztalra kenyeret és bort : Czégényi István, Czégényi Mihály, Fekete Sándor 10 K értékben. Összesen : 14 K.

Pusztatold. Adakozás nem volt.

Pusztajlak. Urasztalra kenyeret és bort többen 38 K értékben. *Egyház szükségletére* a kiteliszövetkezet 150 K. Összesen : 188 K.

Rév. Urasztalra kenyeret és bort adtak : H. Gécsi Mihály, Marosi Jánosné, özv. G. Gécsi Mihályné, Técsi János 18 K értékben. Marosi Mária *szószékkerítő* 30 K értékben. Összesen : 48 K.

Siter. Urasztalra kenyeret és bort : Lakatos Józsefné, Piski Mihály, N. Kócs Lajos, Nagy András, Bálint Józsefné, Sebestyén Istvánné, Kócs János, Fogyasztási szövetkezet 50 K értékben. *Egyházi célra* adakoztak : Piski Istvánné 10 K, Lakatos József 5 K, Mazsu Andrásné 1 K, F. Kócs Jánosné 1 K, Nádudvari Ferenc 2 K, Szilágyi Sándor 2 K, Molnár Lajos 2 K, F. Varga András 2 K, Szabó Lajos 4 K, Fakó Sándorné 4 K, Fakó Andrásné 10 K, Turzó Józsefné 10 K, Szél Ágnes 4 K, Kátai Sándor 1 K, Percze Tógyerné 4 K, K. Kócs Jánosné 4 K, Fogyasztási szövetkezet 250 K. Összesen : 379 K.

Szalárd. Urasztalra kenyeret és bort adtak többen 50 K értékben. *Egyházfenntartási alapra* Kupás Józsefné 16 K, Sass Sándor 40 K, Bagó András 10 K, Boros Mihály 4 K. Papp Sándorné *alapítványának* növelésére 200 K. Összesen : 320 K.

Zsáka. Urasztalra kenyeret és bort többen 30 K értékben. *Egyházfenntartási alapra* : Farkas Kálmán 6 K, néh. Tóth János 5 K, néh. Kovács Zsuzsanna Gál Sándorné 6 K, özv. Jenei Mihályné Gál Rebeka 3 K. Összesen : 50 K.

Jákóhodos. Urasztalra kenyeret és bort többen 24 K értékben. *Egyházi célra* : Fehér András 3 K. Összesen : 27 K.

Váncsod. Urasztalra kenyeret és bort : id. Fónyad B. László, Ujhelyi László, Tóth Péter, N. Balogh István, V. Kis László, Erős Károly, Lakatos Mihály 13 K 20 f értékben. *Iskola célra* a község 390 K. *Orgonára* a földmivelő ifjuság 72 K 30 f. *Árva iskolás-gyermekek felruházására* alapítványképen özv. Csordás Imréné és gyermekei 200 K. Összesen : 675 K 40 f.

Váradles. Egyház közszükségére: Bencsik Sándor 3 K, Székely Józsefné 2 K, Finta János 2 K, *Perselybevétel:* 29 K 18 f, *Lelkészlak átalakítására* báljövedelem 50 K, Szabó Mihály 5 K. N. N. 1 K. Kis Lajos 1 K. Összesen: 93 18 K.

Az egyházak különböző intézményeknek, építkező egyházközségeknek 829 63 koronát adományoztak.

II. Anyagi élet és igazgatás.

A presbytériumok minden egyházközségben a felettes hatóság által jóváhagyott számban alakítottak meg és a törvénynek megfelelően működnek. A presbyteri gyűlések jegyzőkönyvét 9 egyházban a lelkészek, 3 egyházban segédlelkészek, 24-ben tanítók, 6-ban áll. tanítók, vagy más társadalmi állásu egyének kifogástalanul vezérlik.

Az anyakönyvek minden egyházban rendben vannak. Az át- és kitértek anyakönyve csak Pusztatoldon hiányzott.

Az egyházmegyei, egyházkerületi és konventi jegyzőkönyvek mindenütt levéltárilag kezeltetnek. A felettes hatósági körlevelek is jegyzőkönyvbe foglaltnak, a bihar-sztjánosi egyházat kivéve, ahol az eredeti körlevelek hiánytalanul bekötetnek. A lelkészváltás miatt csak a kisszántói egyházban nem iratott be a két utolsó körlevél.

A vagyonleltár és rovatos kimutatás meg van, de a változatok nincsenek átvezetve Borson, Nagyszántón és Siteren.

A lelkészi hivatalokban a napló vagy iktató és a postakönyv feltalálható.

Az egyházak tulajdonát képező ingatlanok telekkönyvi ügye rendben van 35 egyházban. Borson a vasút által kisajátított s eddig a nváradi lat. szert. káptalan nevén állott ingatlan rendezése még befejezetlen. A kis- és nagyszántói legelőt illetőleg az egyhm. közgyűlésének utasítása értelmében ezideig eljárni nem lehetett. Köröskisjenőn az egyháznak hagyományozott parlag szőlő, Pusztajlakon a köztérre épített harangozó lakás telekkönyvezése nem fogatosítható, Siteren a temető ügye szinte függőben, amelyre vonatkozólag a nyomozás eredményeképen a lelkészi hivatal azt jelenti, hogy az 1856-iki térkép alapján készült régi telekkönyvben nem vétetett föl és nem sorszámoztatott. A kataszteri fölmérés alkalmából azonban a község nevére telekkönyveztetett. Mindazáltal az egyház 1908-ig

a temetőnek zavartalan használatában volt s csak 50 évvel később a telekkönyvezés után jutott eszébe a községnek, hogy az egyháztól elvegye.

Az 1911. évi zárszámadás szerint az egyházak bevétele készpénzben: 392980 69 K. Kiadása: 348779 22 K. Maradvány: 44201 47 K. Követelésben maradt: 21371 37 K.

Az egyházak kezelése alatt álló alapítványok és tőkék összege, a takarékmagtári állagok értékének beszámításával 343146 97 K, amelyet mindenütt célnak megfelelően kezelnek.

Az egyházi adó, haszonbérek, tőkék és alapítványi kamatok 17 egyházban pontosan befolytak, 25 egyházban azonban vagy az egyik, vagy a másik jövedelmet illetőleg hátrányok is vannak, főképen az egyházi adónál. Legsúlyosabb a helyzet e részben Hegyközüjlon, ahol 2678 88 K hátrányt mutatnak ki, noha az esperesi hivatal az illetékes közigazgatási hatóságnál a helyzet javítására minden rendelkezésre álló eszközt felhasznált.

Az egyházakat terhelő adósság összege 462,432 63 K-t tesz ki, amelynek egy része tőkesegély, másik pedig rövidebb vagy hosszabb időre szóló törlesztéses kölcsön $1\frac{1}{2}\%$ -tól 8% , Mezötelki rövid lejáratu kölcsönénél $13\frac{1}{2}\%$ kamattal. Nem kívánok ezuttal az adósság fokozatos emelkedése fölött medítni; csak annyit állapítok meg szomorúan igaz tény gyanánt, hogy anyagi gyarapodásunk nem áll még csak megközelítő arányban sem a teher növekedésével s egyházaink vezetőinek a bölcs körültekintésre igen nagy szükségük van.

Az állami adóterheket a múlt évről egyházaink Hegyközüjlon, ahol adóban 55 K, illetékben 112 K, Réven, ahol adóban 10 K fizetetlen, mindenütt pontosan törlesztették.

A belhivatalnoki földek adóját 33 egyházban az egyházközségi pénztár, 7-ben az egyház és belhivatalnok közösen, Köröskisjenőben és Pelbárthidán kizárólag a belhivatalnokok fizetik.

A belhivatalnoki fizetéseket az 1911-ik évről hiánytalanul kiszolgáltatta 38 egyház. Hátrányban maradt Fugyi a lelkészi, Hegyközüjlon a lelkészi (685 77 K), a tanító-női (44 81 K), fitanítói Varga B. után (133 98 K), Siter

a lelkészi, Jákóhodos a lelkészi (400 K), kántori (250 K) illetmények teljes kielégítésével.

Az egyházi épületek közül a *templom* jókarban van 37 egyházban; javítást igényel Biharon, Pusztajlakon, Réven, javítás alatt áll Hegyközsatárban, rossz állapotban található Bojton. A *lelkészlakok* jó karban vannak 32 egyházban; javításra szorul Biharszentjánoson, Bojton, Hegyközsatáron, Hegyközpályiban, Hegyközüljakon, Kisszánton és Mezötelegden; javítás alatt áll Réven, rossz állapotban található Nagykakucs, Nagyszántó. Az *iskolák* jó karban vannak 26 egyházban; javítást igényelnek Biharon, Hegyközsatáron és Pelbárthidán; rossz és hatóságilag bezáratott Kisszántón; rossz ezenkívül Paptamási-ban a tanítónő lakása. A melléképületek kifogástalanok 29 egyházban, javítandók Biharon, Borson, Hegyközsatáron, Hegyközsáldobágyon; javítás alatt vannak Biharszentjánoson, Réven; rossz állapotban találhatók: Bojton, Hegyközüljakon, Nagykerekiben a lelkészlakon, Nagyszántón, Pelbárthidán, Pusztajlakon és Siteren.

Az egyházak összes épületei tűzkár ellen biztosítva vannak. A biztosítás összege 1.397,635 kor., melyből a Fonciére biztosító intézet javára 1.050,455 kor., az Első magyar bizt. intézetre 295,180 K és a Triesztire 52,000 K esik. Az évi járandóságok befizetésében hátrány nincsen. Az egyházak biztosítása, Nagyvárad pár épületének kivételével, — mind a Fonciérenél jelentetett be.

Új építkezések voltak: Artándon iskola- és tanítólak 13,000 K, Biharon új lelkészlak 16,000 K, Biharkeresztesen iskolaépületre fedél 1100 K, Biharpüspökiben nagyobb méretű átalakítás 975 K, Csökmön melléképület 571·46 K, Darvason iskola- és tanítólak 12,000 K, Furtán egy tanterem 2203 K, Hegyközsatárban egy tanterem 4800 K, Hegyközkovácsiban a lelkész és tanítólakon konyha 1081 K. Hegyközüljakon iskolaátalakítás, tanítólakon kamara 894·04 K, Kismarján templomkerítés 5400 K, Nyüveden tanítóudvaron istálló és konyha 1004 K, Örvénden melléképület 360 K, Pósalakán lelkészlak átalakítás 2250 K, Pusztatoldon lelkészlakon istálló 2257 K, Váradlesen lelkészlak átalakítása 3306·01 K. Összesen: 50,157·41 K értékben.

Az épületek javítására 30,594·57 K fordított.

III. Népiskolai adatok.

Az 1911/12-ik tanevben tanköteles volt egyházmegyénk területén 6—12 évig fi: 3871, nő: 3626, összesen 7497, az előző évihez képest 51-el kevesebb. A mindennapi iskolába járt fi: 3706, nő: 3483, összesen 7189, tehát a tanköteleseknek 95·88 % -a, amely 1·13 % javulást mutat, a számbeli emelkedés 37. Az iskolát tanköteles kor előtt elhagyta fi: 101, nő: 83, összesen: 184, azaz: a tanköteleseknek 2·44 % -a, amely 0·5 % visszaesést jelent, ami 37 növendéknek felel meg. Iskolázatlanul maradt fi: 64, nő: 60, összesen 124, vagyis a tanköteleseknek 1·65 % -a, amely 1·64 % javulást tesz, számszerűleg pedig 125-öt. A tankötelesek számához viszonyítva nagynak mondható az iskolát idő előtt elhagyottak, vagy teljesen iskolázatlanok száma Biharszentmártonban (29 iskolázatlan), Bojton (19 isk. hagyott), Csökmön (29 isk. hagyott), Fugyivásárhelyen (17 isk. hagyott), Kismarján (15 isk. hagyott és 10 iskolázatlan), Réven (22 iskolázatlan), Jákóhodoson (14 isk. hagyott), Váncsodon (28 isk. hagyott). — 12—15 évig fi: 1585, nő: 1374, összesen: 2959, az előző évihez képest 83-al kevesebb. Iskolába járt fi: 1486, nő: 1253, összesen: 2739. Az ismétlő iskoláztatás körül kevesebb gond és figyelem nyilatkozik meg Csökmön, ahol 26, Fugyivásárhelyen, ahol 15, Hegyközujlakon, ahol 25, Nagykerékiben, ahol 36, Paptamásiban, ahol 23 növendék nem látogatja az iskolát.

Egyházmegyénk területén 31 egyházban áll fenn felekezeti iskola a nagyváradi tanítónőképző intézet gyakorló iskolájának ideszámításával. Egyébütt vagy állami (11), vagy községi (1), vagy állami és községi jellegű iskolák működnek mint Nagyváradon. Iskoláinkban akár külön fi és leány, akár pedig vegyes: az I—VI. osztály meg van, kivéve Biharszentmártont, hol a fiuknál I—V s Kisszántót, hol a tanítóhiány és időközi tanítóváltás miatt csak az I., II., III és V-ik osztály állíttatott be. A tantermek száma 64 ugyanannyi tanítóval, akik közül férfi 49, nő 15, mindegyik állandó és okleveles.

Konfirmáltatott fi 499, nő 434, összesen 933. Az előző évinél 6-al több.

Az egyházkerületi tantervet Kisszántó kivételével

mindenütt betartották. Itt azonban a már említett okból az iskola vezetését a tanév második felében átvevő tanító minden jó igyekezete mellett sem dolgozhatta föl a tanterv szerinti anyagot. Tankönyvekül az egyházkerületi kiadványokat használták.

A tanítás terén 5 tanító jeles, 25 tanító jó, 28 tanító kielégítő eredményt mutatott fel. Alig elégséges a hegyközkovácsii és hegyközpályii tanító működése; gyengének minősített Kovács Endre furtai tanító munkája. A kismarjai, nagykerékii és pelbárhidai iskolák járvány miatt nem vizsgáltattak meg. Az állami és községi iskolákban a vallástanítás megnyugtató, sőt egyik-másik helyen szép eredményű, de az énektanítást különösen gyengének találta a bizottság Köröskisjenőben és Mezőtelegden. Élesden járvány miatt, Réven iskolaszünet folytán a megvizsgálást foganatosítani nem lehetett.

Az iskolák törvényszerű felszerelésében egyházaink minden lehetőet megtenni igyekeztek. Feltűnőbb hiányok 13 tanteremnél fordulnak elő. Egészségügyi tekintetben szintén elég körültekintés észlelhető, csak 15 tanterem esik erősebb kifogás alá.

A nem református iskolában járó növendékek vallás-oktatásáról a presbytériumok gondoskodnak.

IV. Népmozgalmi adatok.

Született, illetőleg megkereszteltetett

törvényes fi : 1062, nő : 973, összesen : 2035

törvénytelen fi : 108, nő : 131, összesen : 239

együtt fi : 1170, nő : 1104, összesen : 2274

A szülöttek, illetve a megkereszteltetek száma a népességnek 3·5 százaléka, mely a múlt évihez képest 21 emelkedést mutat. A törvénytelen szülöttek a szülöttek számának 10·51 százaléka, mely az előző évinél 0·93 százalékkal, számszerűleg 23-al több. Törvénytelen születés nem fordult elő Borson, Fugyiban, Hegyközsáldobágyon, Kísszántón, Nagykakucson és Nagyszántón.

Meghalt fi : 849, nő : 804, összesen : 1643 ; a népességnek 2·53 százaléka ; kevesebb 0·06 százalékkal, amely 27-el kedvezőbb az előző évnél.

Házasságra lépett tiszta pár 352, vegyes pár 109,

összesen 461 pár. A népességnek 0.71 százaléka, mely a múlt évinél 48 párral kevesebb. A vegyes házasságoknál megegyezés létesült javunkra 44, kárunkra 59 esetben Nagyváradon. Így tehát e címen veszteség: 15.

Az egyházmegye népessége 1911 december 31-én az anyaegyházakban, fi: 31244, nő: 30949, összesen: 62193. A szórványokban fi: 1462, nő: 1234, összesen: 2696, együtt fi: 32706, nő: 32183, összesen: 64889.

Kiváló tisztelettel vagyok

Nagyváradon, 1912 augusztus 28.

Sulyok István,
esperes.

